РЕПУБЛИКА СРПСКА
ГРАД ДОБОЈ

П Р И Ј Е Д Л О Г

ГЕНДЕР АКЦИОНИ ПЛАН ГРАДА ДОБОЈ ЗА ПЕРИОД 2026. ДО 2032. ГОДИНЕ

Септембар, 2026.

С А Д Р Ж А Ј

1. УВОД 4
2. ПРАВНИ И ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР ЗА РАВНОПРАВНОСТ ПОЛОВА 5
2.1. Међународни правни оквир за равноправност полова 6
2.2. Домаћи правни оквир за равноправност полова 7
3. РАВНОПРАВНОСТ ПОЛОВА НА ПОДРУЧЈУ ГРАДА ДОБОЈ 8
4. ГЕОГРАФСКА И ДЕМОГРАФСКА СТРУКТУРА ГРАДА ДОБОЈ 9
4.1. Демографски показатељи на основу матичних књига рођених и умрлих за период 2023–2025. године 11
4.1.1. Матична књига рођених 11
4.1.2. Матична књига умрлих 11
4.1.3. Демографска анализа 11
4.2. Изазови за будући развој 12
4.3. Импликације за Гендер акциони план 12
5. ЗАСТУПЉЕНОСТ ЖЕНА У РАДНИМ ТИЈЕЛИМА ГРАДА ДОБОЈ И УЧЕШЋЕ У ЈАВНОМ И ПОЛИТИЧКОМ ЖИВОТУ 13
5.1. Заступљеност жена у Скупштини Града 13
5.2. Заступљеност жена на руководећим функцијама 16
5.3. Оцјена стања 17
5.4. Анализа родне структуре запослених и учешћа жена у раду Градске управе 17
5.5. Изазови за будући развој 19
5.6. Импликације за Гендер акциони план 19
6. ОБРАЗОВАЊЕ 20
6.1. Предшколско образовање 20
6.2. Основне школе 21
6.3. Основно музичко образовање 23
6.4. Средњошколско образовање 25
6.5. Високошколско образовање 26
6.6. Родна структура студената у високошколским установама на подручју Града Добој 27
6.7. Стипендије 28
6.8. Анализа положаја Рома и Ромкиња у области образовања 29
6.9. Изазови за будући развој 30
6.10. Импликације за Гендер акциони план 30

6.11. Култура и равноправност полова 31
6.12. Изазови за будући развој 32
6.13. Импликације за Гендер акциони план 32
6.14. Спорт и равноправност полова 32
6.15. Изазови за будући развој 35
6.16. Импликације за Гендер акциони план 35
7. ТРЖИШТЕ РАДА 36
7.1. Изазови за будући развој 41
7.2. Импликације за Гендер акциони план 41
8. ЛОКАЛНЕ МЈЕРЕ ЗА ЕКОНОМСКО ОСНАЖИВАЊЕ ЖЕНА 42
8.1. Изазови за будући развој 44
8.2. Импликације за Гендер акциони план 44
9. СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА 45
9.1. Безбједност и заштита од насиља 46
9.2. Туђа њега и помоћ 47
9.3. Промоција равноправности 49
9.4. Положај жена са инвалидитетом 50
9.5. Подршка породицама са троје и више дјеце 52
9.6. Здравствена заштита 55
9.7. Изазови за будући развој 56
9.8. Импликације за Гендер акциони план 56
10. РОДНО ОДГОВОРНА АНАЛИЗА БУЏЕТА ГРАДА 57
Импликације за Гендер акциони план 60
11. „SWOT“ АНАЛИЗА 61
12. СТРАТЕШКИ ЦИЉЕВИ 63
12.1. СТРАТЕШКИ ЦИЉ 1 64
12.2. СТРАТЕШКИ ЦИЉ 2 67
12.3. СТРАТЕШКИ ЦИЉ 3 71
13. МОНИТОРИНГ И ЕВАЛУАЦИЈА 73
13.1. Успостављање система мониторинга равноправности полова 73

1. УВОД

Равноправност полова подразумијева једнака права, могућности и одговорности жена и мушкараца у свим областима друштвеног живота. Она не значи да су жене и мушкарци исти, већ да имају једнаке могућности да остваре своје потенцијале, приступе образовању, запошљавању, јавним услугама и равноправно учествују у процесима доношења одлука.

Примјена принципа равноправности полова доприноси укупном друштвеном и економском развоју локалне заједнице. Равноправно учешће жена и мушкараца у јавном, економском и друштвеном животу доприноси квалитетнијем доношењу одлука, ефикаснијем коришћењу ресурса, већој запослености, развоју предузетништва и смањењу социјалне искључености.

Гендер акциони план (ГАП) Града Добој за период 2026–2032. године представља стратешко-плански документ којим се утврђују приоритети, циљеви и мјере за унапређење равноправности полова и стварање једнаких могућности за жене и мушкарце у свим областима друштвеног живота. Циљ плана је интеграција принципа равноправности полова у локалне политике, програме и пројекте, како би се унаприједио квалитет живота свих грађана и грађанки и подстакао одржив развој локалне заједнице.

Израду документа координисало је и реализовало одјељење за стратешко планирање, европске интеграције и локални економски развој , док су чланови Радне групе учествовали у процесу кроз достављање података. Радну групу чине представници Градске управе, јавних установа, привредног и невладиног сектора. У процесу израде коришћене су анализе стања, консултације са релевантним актерима и важећи стратешки и законски оквир. Стручну, савјетодавну и методолошку подршку пружио је Центар за једнакост и равноправност полова Републике Српске.

Гендер акциони план у потпуности је усклађен са Стратегијом развоја Града Добој за период 2023–2029. године и представља основу за системско увођење принципа равноправности полова у све области локалног развоја. Документ обухвата гендер сензитивну анализу стања, дефинише приоритете, мјере и активности за отклањање уочених неједнакости, те успоставља оквир за праћење њихове реализације.

Иако се акциони планови најчешће доносе за краћи период, Гендер акциони план Града Добој обухвата период 2026–2032. године како би се обезбиједио континуитет у спровођењу мјера и постизању дугорочних циљева. Његова реализација пратиће се кроз редовне извјештаје, што ће омогућити процјену напретка и прилагођавање активности у складу са резултатима и будућим потребама локалне заједнице.

2. ПРАВНИ И ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР ЗА РАВНОПРАВНОСТ ПОЛОВА

Увођење принципа равноправности полова у сва подручја живота и рада на локалном нивоу представља остваривање једног од темељних начела у области људских права, владавине права и забране дискриминације. Примјена овог принципа произлази из уставних начела једнакости пред законом, поштовања људског достојанства и обезбјеђивања једнаке правне заштите свим грађанима, без обзира на пол. Равноправност полова подразумијева не само формалну једнакост, већ и стварање услова за остваривање стварне (суштинске) једнакости, кроз доношење и примјену политика и мјера које отклањају постојеће неједнакости и спречавају директну и индиректну дискриминацију.

Локална самоуправа, у оквиру својих законом утврђених надлежности, има обавезу да приликом креирања и спровођења јавних политика, развојних стратегија, програма и других планских докумената примјењује принцип равноправности полова и обезбиједи једнак приступ јавним услугама, ресурсима и могућностима. Истовремено, дужна је да предузима посебне мјере ради унапређења равноправног учешћа жена и мушкараца у процесима доношења одлука, економском развоју, образовању, запошљавању, социјалној и здравственој заштити, у складу са позитивним прописима и међународним стандардима у области заштите људских права.

У циљу унапређења институционалног оквира за остваривање равноправности полова, при Скупштини Града Добој формирана је Комисија за равноправност полова као стално радно тијело. Интегрисање принципа равноправности полова у рад органа локалне самоуправе представља примјену начела добре управе, транспарентности, одговорности и недискриминације. На тај начин обезбјеђује се једнако остваривање права, јача правна сигурност грађана и грађанки, унапређује приступ правди и стварају предуслови за одржив локални развој, социјалну кохезију и ефикасно остваривање јавног интереса.

Устав Босне и Херцеговине успоставља висок степен заштите људских права и основних слобода, те представља темељ уставноправног поретка заснованог на принципима владавине права, једнакости и недискриминације. Посебан значај огледа се у чињеници да Устав, кроз свој Анекс I, инкорпорира најзначајније међународне инструменте за заштиту људских права, чиме се обезбјеђује њихова непосредна примјена у правном систему Босне и Херцеговине.

Као чланица Уједињених нација од 22. маја 1992. године, Босна и Херцеговина је прихватила обавезе које произлазе из Повеље Уједињених нација, а које се односе на поштовање, заштиту и унапређење људских права и основних слобода свих лица, без дискриминације по било ком основу, укључујући пол. Повеља Уједињених нација полази од начела да су поштовање људског достојанства, једнакости и равноправности предуслови демократског развоја, социјалне правде, економског напретка и међународног мира и

безбједности. У том контексту, државе чланице имају обавезу да кроз своје законодавство, јавне политике и институционалне механизме обезбиједе ефикасну заштиту од дискриминације и једнако уживање свих загарантованих права.

Најзначајнији међународноправни инструмент у области равноправности полова је Конвенција о елиминацији свих облика дискриминације жена (CEDAW), коју је усвојила Генерална скупштина Уједињених нација 1979. године. Ова конвенција представља темељни међународни правни акт којим се државе потписнице обавезују да обезбиједе de jure и de facto равноправност жена и мушкараца, укину све облике директне и индиректне дискриминације, те предузму одговарајуће законодавне, институционалне и друге мјере ради постизања стварне једнакости у политичком, економском, социјалном, културном и јавном животу.

Обавезе које произлазе из Конвенције CEDAW представљају важан основ за креирање и спровођење јавних политика на свим нивоима власти у Босни и Херцеговини, укључујући и јединице локалне самоуправе. Стога је интегрисање принципа равноправности полова у стратешке и развојне документе, као што је Гендер акциони план Града Добој, не само питање добре праксе, већ и испуњавање међународних и уставноправних обавеза, с циљем обезбјеђивања једнаких права, једнаких могућности и једнаке заштите свих грађана и грађанки.

2.1. Међународни правни оквир за равноправност полова

Најзначајнији међународни правни инструмент у области равноправности полова јесте Конвенција о елиминацији свих облика дискриминације жена (CEDAW), коју је Генерална скупштина Уједињених нација усвојила 1979. године. Конвенција се често назива међународним билом права жена, јер успоставља свеобухватан правни оквир за заштиту права жена и обавезује државе потписнице да предузму све одговарајуће мјере ради отклањања директне и индиректне дискриминације, обезбјеђивања de jure и de facto равноправности, као и унапређења једнаког учешћа жена у политичком, економском, друштвеном, културном и јавном животу.

Значајан допринос развоју међународних стандарда дала је и Четврта свјетска конференција о женама, одржана у Пекингу 1995. године, на којој је усвојена Пекиншка декларација и Платформа за акцију. Овај документ представља један од најзначајнијих стратешких оквира за унапређење положаја жена и увођење принципа равноправности полова у све јавне политике, кроз примјену концепта родно одговорног планирања и увођење принципа „гендер мејнстриминга“ (gender mainstreaming) у процес креирања, спровођења и евалуације јавних политика.

У европском правном простору посебан значај имају документи Савјета Европе и Европске уније. Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода

гарантује уживање права без дискриминације, док Протокол бр. 12 проширује општу забрану дискриминације на сва права утврђена законом.

Истовремено, Конвенција Савјета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици (Истанбулска конвенција) успоставља свеобухватан правни оквир за превенцију насиља, заштиту жртава и кривичноправно санкционисање починилаца, препознајући насиље над женама као облик дискриминације и кршења људских права. У том смислу, међународни правни оквир представља темељ за израду и спровођење гендер акционих планова, укључујући и Гендер акциони план Града Добој, којим се обезбјеђује досљедна примјена принципа равноправности полова у раду локалне самоуправе и остваривање једнаких права и могућности за све грађане и грађанке.

2.2. Домаћи правни оквир за равноправност полова

Устав Босне и Херцеговине, као највиши правни акт у држави, поставља темеље уставноправног поретка заснованог на принципима владавине права, демократије и заштите људских права и основних слобода. Иако Устав БиХ не садржи изричиту и посебну одредбу која се односи искључиво на равноправност полова, принцип једнакости и забране дискриминације представља његово основно начело и примјењује се на све грађане без обзира на пол.

Закон о равноправности полова у Босни и Херцеговини („Пречишћени текст“) у члану 1. прописује да се овим законом уређује, промовише и штити равноправност полова, гарантују једнаке могућности и равноправан третман свих лица без обзира на пол у јавној и приватној сфери друштва, те уређује заштита од дискриминације по основу пола.

Ова законска одредба представља основни правни оквир за израду и спровођење Гендер акционог плана Града Добој, јер утврђује обавезу институција да обезбиједе једнак третман и једнаке могућности за жене и мушкарце у свим областима друштвеног живота. У складу са наведеним чланом, све планиране мјере и активности у оквиру акционог плана усмјерене су ка отклањању дискриминације по основу пола и јачању принципа стварне равноправности у пракси.

3. РАВНОПРАВНОСТ ПОЛОВА НА ПОДРУЧЈУ ГРАДА ДОБОЈ

За потребе анализе стања равноправности полова на подручју Града Добој извршено је прикупљање, систематизација и анализа доступних статистичких података, службених евиденција, стратешких докумената и других релевантних информација, што представља први корак у складу са чланом 24. Закона о равноправности полова у Босни и Херцеговини.

Анализа стања равноправности полова има за циљ да пружи свеобухватан увид у положај жена и мушкараца, дјевојчица и дјечака у различитим областима друштвеног живота на подручју Града Добој. Она омогућава идентификовање постојећих неједнакости, евентуалних облика директне или индиректне дискриминације, као и разлика у приступу правима, услугама, ресурсима, могућностима и доношењу одлука. Посебна пажња усмјерена је на области запошљавања, образовања, здравствене и социјалне заштите, учешћа у јавном и политичком животу, економског оснаживања, безбједности, као и других области од значаја за остваривање принципа равноправности полова.

Поред утврђивања постојећег стања, анализа омогућава препознавање узрока који доводе до родних неједнакости, као и процјену њиховог утицаја на квалитет живота становништва. Добијени налази представљају основу за дефинисање приоритета, циљева и мјера које ће бити обухваћене Локалним акционим планом за унапређење равноправности полова Града Добој. На тај начин обезбјеђује се да планиране активности буду засноване на стварним потребама локалне заједнице, расположивим подацима и принципима једнаких могућности, те да допринесу стварању инклузивног и праведног окружења за све грађане и грађанке.

Прикупљање и анализа података такође представљају важан предуслов за праћење напретка у области равноправности полова, вредновање ефеката спроведених мјера и планирање будућих активности. Редовно праћење релевантних показатеља омогућава Граду Добоју да благовремено препозна нове изазове, унаприједи јавне политике и обезбиједи досљедну примјену принципа равноправности полова у свим областима свог дјеловања.

За потребе ове анализе, прикупљени су и обрађени подаци сљедећих завода и институција: Завод за статистику РС, Завод за запошљавање РС – Биро Добој, Градска управа Добој, ЈЗУ Дом здравља Добој, Полицијска управа Добој, Центар за социјални рад Добој, Фонд здравственог осигурања РС – Филијала Добој, Подручна привредна комора Добој, ЈПУ „Мајке Југовић“ Добој, ЈУ ОШ „Свети Сава“ Добој, ЈУ ОШ „Доситеј Обрадовић“ Добој, ЈУ ОШ „Вук Стефановић Караџић“ Добој, ЈУ ОМШ „Маркос Португал“ Добој, ЈУ Гимназија „Јован Дучић“ Добој, ЈУ Медицинска школа Добој, ЈУ Економска школа Добој, ЈУ Саобраћајна и електро школа Добој, ЈУ Техничка школа Добој, ЈУ Угоститељска и трговинска школа Добој, Слободомир П Универзитет Бања Лука, одсјек у Добоју, Висока Медицинска школа Здравства Добој, Висока Пословно-Техничка школа Добој и Саобраћајни факултет Добој.

4. ГЕОГРАФСКА И ДЕМОГРАФСКА СТРУКТУРА ГРАДА ДОБОЈ

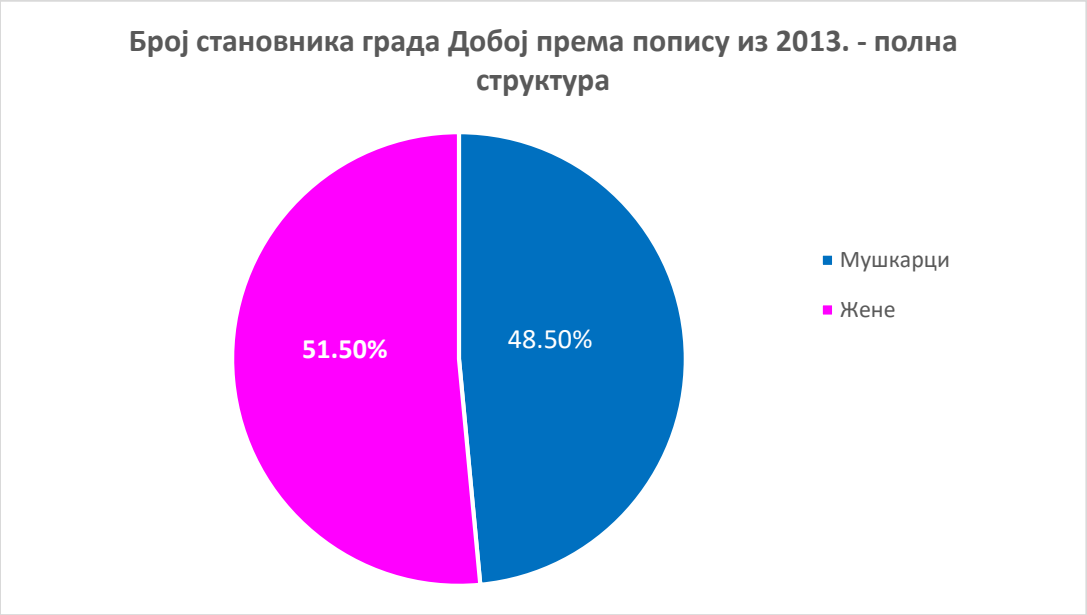
Град Добој смјештен је у централном дијелу Републике Српске, на прелазу из Панонске низије према планинско-котлинској области Динарског система. Налази се на брежуљкасто- брдовитим предјелима и пружа се уз ријеке Босну, Спречу и Усору. Подручје града Добој граничи се на западу са општинама Дервента и Станари. На сјеверу граничи са општином Брод, а на сјевероистоку са општином Модрича. На југу и истоку Добој граничи са Федерацијом Босне и Херцеговине, са општинама Усора, Добој Југ, Тешањ и Маглај у Зеничко-добојском кантону, те општинама Добој Исток, Грачаница и Градачац у Тузланском кантону.

Посебна компаративна предност Добој је његов географски положај и чињеница да представља једно од кључних и најважнијих комуникационих раскршћа Босне и Херцеговине (БиХ). Дуж пространих ријечних токова Босне, Усоре и Спрече развио се друмски и жељезнички саобраћај, који свој пуни смисао има на макроплану остварујући повезаност двају поменутих макрорегија (средњоевропска и медитеранска) и представља основ за настајање и развој осталих грана привреде. Слободно се може рећи, да је простор Добој комуникацијска спона Панонског и Јадранског басена, с једне стране, те западне Европе и централног Балкана, с друге стране, и да као такав има стратешки значај, како за микрорегију тако и за цијелу Републику Српску.

У жељезничком саобраћају Добој важи за највећу раскрсницу у БиХ, а другу по величини у бившој Југославији. У путном саобраћају такође је раскрсница најважнијих путних праваца од сјевера према југу и од истока према западу. Изградњом аутопутева овај положај је додатно ојачан с обзиром да се у Добоју спајају Коридор *5C* и аутопут Добој – Бања Лука (9. јануар). Одлична саобраћајна повезаност представља највећи стратешки и развојни потенцијал града Добој. Поред већ поменутог чворишта друмске и жељезничке саобраћајне инфраструктуре, Добој је од аеродрома у Тузли удаљен 71 km док је аеродром у Бањој Луци удаљен 86 km. Што се тиче ријечних лука, Лука Шамац на ријеци Сави је удаљена 61 km, Лука Брчко, такође на ријеци Сави, 76 km, а пристаниште Брод 64 km.

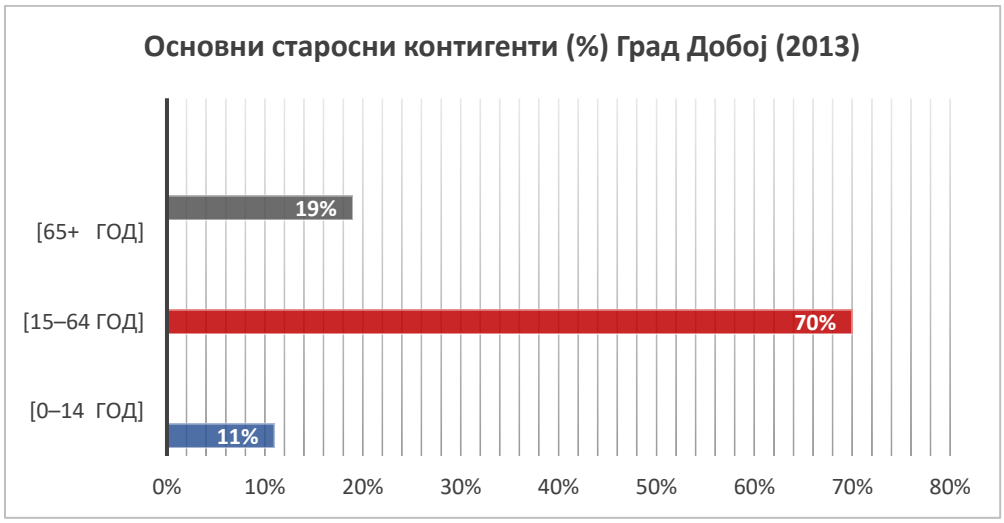
Када је у питању административно уређење, површина територије града Добоја износи 65.533,73 ha или 655,34 km^2 и административно је подијељена на 67 мјесних заједница. Према резултатима Пописа становништва у БиХ из 2013. године, у Добоју је евидентирано 68.514 становника, од чега су 33.222 (48,5%) мушкарци**,** а 35.292 (51,5%) жене (**Графикон 1**).

Графикон 1 Број становника по полу за Град Добој

Према старосним контигентима, највеће је учешће радно способне популације између 15 и 64 године старости са близу 70% укупног броја становника. Контигент старијих од 65 година учествује у укупној структури са 19%, док најмлађи, старости до 14 година, учествују са 11%. Посматрано по петогодишњим старосним контигентима, највише је становништва из категорије 55–59 година старости, њих 4.689 или 8% укупног броја становника, слично као и становника из категорије 60–64 година старости (**Графикон 2.).**

Графикон 2 Приказ старосне структуре становништва

Иако је старосна структура нешто боља од просјека за Републику Српску, индекс старења је висок и износи 144,52.

Занимљиво је уочити нешто веће учешће жена у укупном броју становника. Према процјени Завода за статистику, у Добоју је крајем 2020. године живјело око 30.000 жена и око 28.000 мушкараца, што понови говори у прилог чињеници да су жене бројчано заступљенији пол. Природни прираштај становништва је константно негативан, а највећа разлика између живорођених и умрлих је забиљежена је у 2020. години (416 више умрлих него рођених).

4.1. Демографски показатељи на основу матичних књига рођених и умрлих за период 2023–2025. године

На основу података из Матичне књиге рођених и Матичне књиге умрлих за период од 2023. до 2025. године може се уочити неповољан демографски тренд који карактерише смањење природног прираштаја становништва.

4.1.1. Матична књига рођених

У посматраном трогодишњем периоду евидентирано је укупно 1.199 живорођене дјеце, од чега је:

- **553** дјеце женског пола (46,1%),
- **646** дјеце мушког пола (53,9%).

Подаци показују да је број рођених дјечака већи од броја рођених дјевојчица, што је у складу са уобичајеним демографским кретањима, према којима се рађа нешто више мушке него женске дјеце.

4.1.2. Матична књига умрлих

У истом периоду уписано је укупно **2.246 умрлих лица**, од чега:

- **1.100** лица женског пола (49,0%),
- **1.146** лица мушког пола (51,0%).

И код умрлих је забиљежен нешто већи број мушкараца у односу на жене, што указује на благо већу смртност мушке популације.

4.1.3. Демографска анализа

Упоређивањем броја рођених и умрлих јасно се уочава да је број умрлих значајно већи од броја рођених. У периоду од 2023. до 2025. године забиљежено је 1.047 више умрлих него рођених, што представља негативан природни прираштај.

Подаци указују на наставак неповољних демографских трендова које карактеришу негативан природни прираштај, старење становништва и смањење броја становника. Ови процеси имају различите посљедице за жене и мушкарце те их је потребно посматрати из перспективе равноправности полова, а не искључиво кроз опште демографске показатеље.

С обзиром на то да жене у просјеку живе дуже од мушкараца и чине већину старије популације, очекује се да ће процес старења становништва повећавати потребу за здравственим, социјалним и услугама дуготрајне његе, при чему су управо жене често и кориснице тих услуга, али и особе које пружају неформалну бригу члановима породице. То може додатно ограничити њихово учешће на тржишту рада, могућности економског оснаживања и укључивања у јавни живот.

Истовремено, дуготрајан негативан природни прираштај и миграције младог становништва могу имати значајан утицај на локално тржиште рада. Уколико младе жене и мушкарци у већем броју напуштају локалну заједницу због образовања или запослења, повећава се ризик од смањења радно способног становништва, недостатка квалификоване радне снаге и даљег продубљивања демографских изазова.

Из перспективе равноправности полова, наведени трендови указују на потребу развоја политика које истовремено доприносе усклађивању професионалног и породичног живота, повећању доступности услуга бриге о дјеци и старијим особама, економском оснаживању жена, као и стварању услова који ће младим женама и мушкарцима омогућити да остану и граде своју будућност у локалној заједници.

Демографски трендови представљају важан контекст за разумијевање родних разлика у образовању, запошљавању, социјалној заштити и здравственом систему. Старење становништва, миграције младих и промјене у структури домаћинстава утичу на потребе жена и мушкараца на различите начине те их је потребно узети у обзир приликом планирања мјера у свим секторима обухваћеним овим Планом.

4.2. Изазови за будући развој

Демографска кретања указују на континуирано старење становништва и смањење природног прираштаја, што повећава потребу за развојем услуга подршке породицама, старијим лицима и особама којима је потребна дуготрајна њега. Истовремено, жене и даље у већој мјери преузимају неплаћене обавезе бриге о дјеци, старијим и болесним члановима породице, што може утицати на њихово учешће на тржишту рада и економску независност.

4.3. Импликације за Гендер акциони план

На основу анализе потребно је:

- наставити развој локалних пронаталитетних мјера;
- јачати мјере које доприносе усклађивању породичних и професионалних обавеза;
- унаприједити услуге подршке породицама, старијим лицима и особама којима је потребна њега;
- континуирано пратити демографске показатеље разврстане по полу.

5. ЗАСТУПЉЕНОСТ ЖЕНА У РАДНИМ ТИЈЕЛИМА ГРАДА ДОБОЈ И УЧЕШЋЕ У ЈАВНОМ И ПОЛИТИЧКОМ ЖИВОТУ

Равноправно учешће жена и мушкараца у процесима доношења одлука представља један од основних предуслова демократског развоја, ефикасног управљања и остваривања принципа равноправности полова. Заступљеност жена у органима локалне самоуправе, радним тијелима и на руководећим функцијама представља значајан показатељ њихове укључености у јавни и политички живот Града Добој.

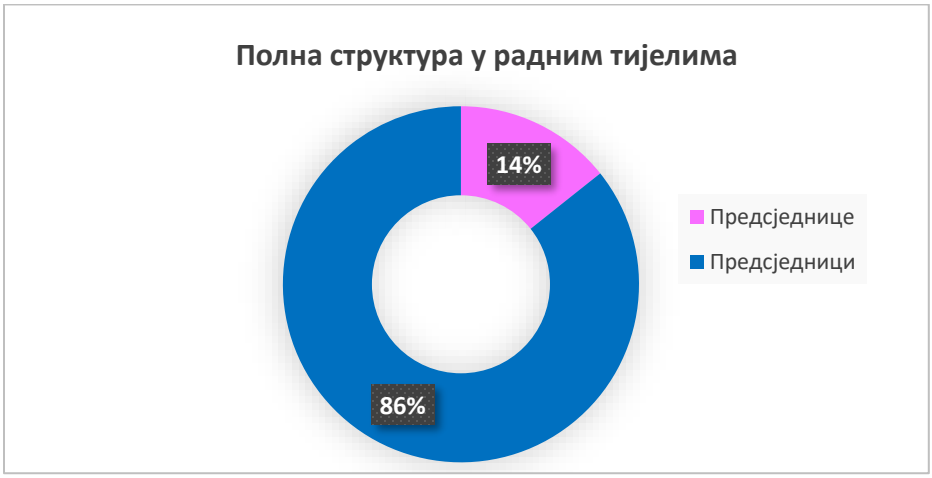
5.1. Заступљеност жена у Скупштини Града

Скупштину Града Добој чини 31 одборник/ца, од чега су 10 жене (32,3%), док жене чине 30,3% чланова сталних радних тијела Скупштине. Посебно је изражен родни дисбаланс на руководећим функцијама, гдје само три радна тијела имају предсједницу, док је у преосталих осамнаест предсједник мушкарац (**Графикони 3 и 4, табела 1**).

Графикон 3 Састав Скупштине града Добој (Укупно 31. одборник)

Графикон 4 Предсједници/е радних тијела (21 радно тијело)

Табела 1 Полна структура радних тијела при Скупштини града

Назив	*Укупан број чланова*	*Број чланова жена*	*Предсједник комисије/одбора/савјета*	
			Мушкарац	Жена
Комисија за избор и именовање	5	0	1	
Одбор за спровођење гласања	3	0	1	
Комисија за статутарна питања, пословник и прописе	5	0	1	
Комисија за награде и признања	3	1	1	
Комисија за вјерска питања	3	1	1	
Комисија за буџет, финансије и капитално планирање	5	3	1	
Комисија за послове из стамбено-комуналне области	3	2	1	
Комисија за инвалидско-борачку заштиту	5	0	1	
Комисија за заштиту животне средине, културног и природног наслијеђа и просторног уређења	5	3	1	
Комисија за мјесне заједнице и сарадњу са општинама и градовима	5	2	1	
Комисија за равноправност полова	5	2		1
Комисија за питања младих	3	1	1	
Комисија за заштиту људских права	5	1	1	
Одбор за друштвени надзор и представке	5	1		1
Одбор за здравство	9	6	1	

Одбор за сарадњу са невладиним организацијама и другим удружењима грађана	5	3		1
Етички одбор за праћење провођења Кодекса понашања изабраних представника – одборника у Скупштини града	5	0	1	
Савјет за спорт	5	0	1	
Савјет за културу	5	2	1	
Савјет за социјалну политику и социјалну заштиту	5	2	1	
Савјет за националне мањине	5	0	1	
Укупно чланова/чланица	**99**	**30**	**18**	**3**

Иако подаци указују да су жене присутне у процесима доношења одлука, њихова заступљеност остаје испод нивоа који би омогућио равноправно учешће у креирању локалних политика. Посебно је уочљив образац да се разлика између жена и мушкараца повећава на вишим нивоима одлучивања, што може указивати на постојање препрека за напредовање жена на руководеће функције.

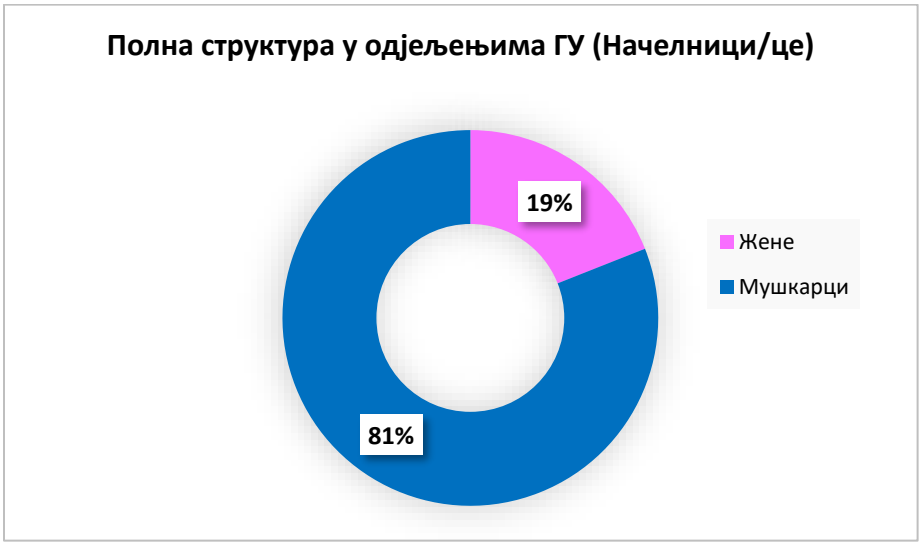
На основу доступних података није могуће са сигурношћу утврдити узроке овакве структуре, али она може бити повезана са традиционалним родним улогама, мањом заступљеношћу жена у политичком животу, обрасцима кандидовања унутар политичких странака или ограниченим могућностима за развој женског лидерства на локалном нивоу. Ове претпоставке потребно је додатно размотрити кроз консултације са релевантним актерима током имплементације Плана.

Недовољна заступљеност жена на мјестима одлучивања може утицати на квалитет локалних политика, будући да се смањује могућност да различите потребе жена и мушкараца буду равноправно заступљене у процесу планирања, расподјеле ресурса и доношења одлука.

5.2. Заступљеност жена на руководећим функцијама

У оквиру Градске управе Града Добој организовано је 16 одјељења, од којих се на челу 3 одјељења налазе жене, које обављају функцију начелница одјељења, што чини 18,8% од укупног броја руководећих мјеста на нивоу одјељења (**Графикон 5**).

Графикон 5 Начелници/е одјељења Градске управе (Укупно 16 одјељења)

У циљу праћења заступљености жена и мушкараца на руководећим позицијама у области образовања, анализирани су подаци о полној структури руководећег кадра у основним и средњим школама на подручју Града Добој. Према расположивим подацима, од укупно евидентираних руководећих позиција у основним и средњим школама, функцију директора обавља 15 лица, од чега је 9 жена и 6 мушкараца (**Графикон 6**). Поред тога, на позицији помоћника директора налази се 1 жена.

Графикон 6 Директори основних и средњих школа (Укупно 15 директора)

Посматрано са аспекта равноправности полова, наведени подаци показују да су жене значајно заступљене на руководећим позицијама у образовним установама. Од укупног броја директора, жене чине већину, што указује на њихову значајну улогу у управљању и доношењу одлука у области основног и средњег образовања.

Оваква структура руководећег кадра указује на добру заступљеност жена на позицијама одговорности у образовном систему, што је значајан показатељ равноправног учешћа жена у јавном и професионалном животу. Истовремено, праћење родне структуре руководећих позиција представља важан инструмент за унапређење једнаких могућности жена и мушкараца, као и за даље јачање принципа равноправности полова у свим областима друштвеног дјеловања.

5.3. Оцјена стања

Подаци показују да су жене укључене у јавни и политички живот Града Добој, али њихова заступљеност није уједначена у свим сегментима одлучивања. Иако су присутне у раду Скупштине Града, градске управе, јавних установа и радних тијела, њихово учешће на руководећим и извршним позицијама и даље оставља простор за даље унапређење равноправности полова.

Највећа заступљеност жена уочава се у области образовања, гдје у васпитно-образовним установама чине значајан, а у појединим случајевима и већински дио запослених и руководећег кадра. Ово указује на изражено присуство жена у сектору образовања и њихов значајан допринос функционисању образовног система.

Даље јачање учешћа жена у процесима доношења одлука, њихово веће именовање на руководеће функције, као и обезбјеђивање једнаких могућности за професионални развој и напредовање у свим областима јавног живота, представљају важне предуслове за унапређење равноправности полова и изградњу демократске, инклузивне и равноправне локалне заједнице.

5.4. Анализа родне структуре запослених и учешћа жена у раду Градске управе

Анализа кадровске структуре показује да је у Градској управи запослено укупно 363 лица, од чега су 192 жене (52,9%), а 171 мушкарац (47,1%) (**Графикон 7**). Подаци указују да су жене незнатно бројније у укупном броју запослених, што представља добру основу за остваривање принципа једнаких могућности и равноправности полова у систему локалне управе.

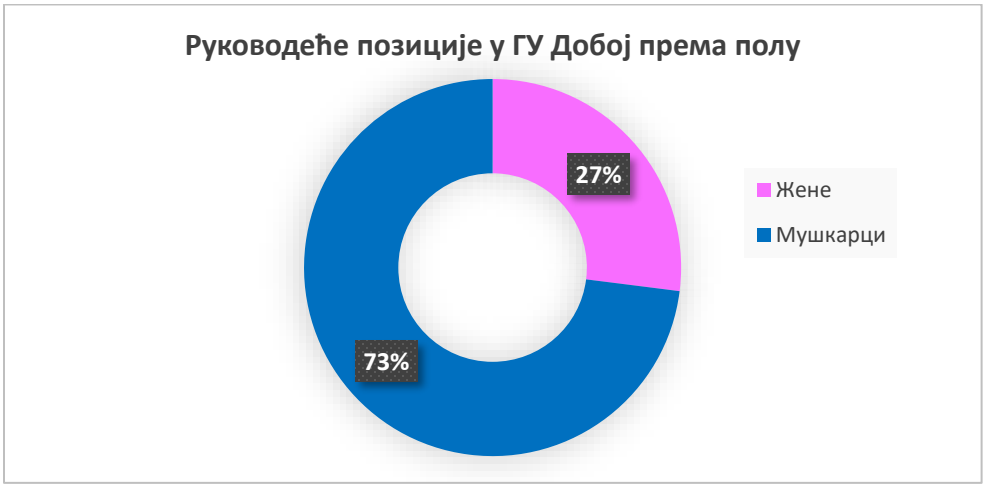
Међутим, анализа руководећих позиција показује да упркос већем учешћу жена у укупном броју запослених, оне нису сразмјерно заступљене на позицијама одлучивања. Од укупно 15 руководећих позиција, жене обављају 4 (26,7%), док мушкарци обављају 11 (73,3%) (**Графикон 8**). Ови подаци указују на постојање дисбаланса у приступу руководећим

функцијама и указују на потребу за креирањем мјера које ће подстицати професионални развој, напредовање и веће учешће жена у процесима доношења одлука.

Графикон 7 Укупно запослених у Градској управи (363 службеника)

Графикон 8 Руководеће позиције у ГУ Добој (Укупно 15 позиција))

Посматрано по организационим јединицама, уочавају се значајне разлике у родној структури запослених. Жене су бројније у Стручној служби Скупштине Града, Одјељењу за општу управу, Одјељењу за привреду и друштвене дјелатности, Одјељењу за финансије, Одјељењу за стамбено-комуналне послове, Одјељењу за борачко-инвалидску заштиту, Одјељењу за обнову и развој, Служби за нормативно-правне послове и Одјељењу за стратешко планирање, европске интеграције и локални економски развој. Ове организационе јединице карактерише веће учешће жена у административним, управним, финансијским и развојним пословима.

С друге стране, мушкарци су бројнији у Кабинету градоначелника, Одјељењу за инспекцијске послове, Одјељењу за цивилну заштиту, као и у Територијалној ватрогасно-спасилачкој јединици, гдје је од укупно 39 запослених само једна жена. Оваква структура одражава традиционалну родну сегрегацију занимања, при чему су послови који се перципирају као физички захтјевни и безбједносни и даље претежно заступљени мушкарцима.

Подаци о коришћењу породиљског, односно родитељског одсуства показују да је у посматраном периоду ово право користило шест запослених, од чега пет жена и један мушкарац. Иако је позитивно што је забиљежено коришћење родитељског одсуства и од стране мушкарца, подаци указују да брига о породици и даље у већој мјери остаје на женама. Због тога је потребно наставити са промоцијом равноправног дијељења породичних обавеза и стварањем услова који подстичу веће укључивање очева у коришћење законом гарантованих права.

Укупна анализа показује да су жене добро заступљене у структури запослених Градске управе, али да њихово учешће није у потпуности праћено адекватном заступљеношћу на руководећим позицијама. Истовремено, у појединим организационим јединицама и даље постоји изражена родна сегрегација. Стога је у оквиру Гендер акционог плана потребно предвидјети мјере које ће допринијети већој заступљености жена на руководећим функцијама, обезбиједити једнаке могућности за професионално напредовање, унаприједити родно осјетљиво управљање људским ресурсима, систематски проводити едукације из области равноправности полова и подстицати равноправно усклађивање професионалног и породичног живота запослених.

5.5. Изазови за будући развој

Иако су жене значајно заступљене у укупном броју запослених, неопходно је наставити јачање њиховог учешћа у процесима доношења одлука и обезбиједити континуирано праћење родне структуре руководећих позиција. Истовремено, потребно је систематски примјењивати принципе равноправности полова у планирању политика и управљању људским ресурсима.

5.6. Импликације за Гендер акциони план

Потребно је:

- наставити јачање учешћа жена у процесима доношења одлука;
- примјењивати принципе равноправности полова у управљању људским ресурсима;
- обезбиједити континуирано праћење родне структуре руководећих позиција;
- јачати капацитете запослених за примјену родно одговорних политика.

6. ОБРАЗОВАЊЕ

Образовање на подручју Града Добој организовано је кроз мрежу јавних установа које обезбјеђују услове за стицање образовања и васпитања, као и равноправан приступ образовању за сву дјецу.

6.1. Предшколско образовање

Предшколско образовање на подручју Града Добој организовано је путем Јавне предшколске установе „Мајке Југовић“ Добој, чији је оснивач Град Добој, као и три приватне предшколске установе: Мала индустрија, Звончићи и Клуб за дјецу Милица. Ове установе имају значајну улогу у систему васпитања и образовања најмлађе популације, пружајући услове за правилан психофизички развој дјеце, њихову социјализацију и припрему за полазак у основну школу.

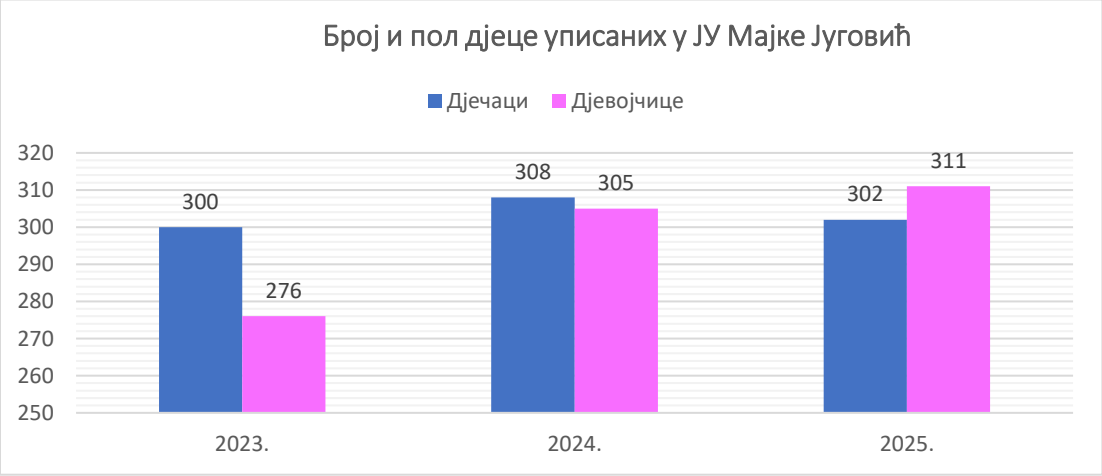
У периоду од 2023. до 2025. године евидентан је благ пораст броја уписане дјеце, након чега је број корисника предшколског васпитања задржан на приближно истом нивоу.

Према расположивим подацима, број дјеце уписане у Вртић Мајке Југовић износи:

- 2023. година – укупно 576 дјеце, од чега 300 дјечака (52,1%) и 276 дјевојчица (47,9%).
- 2024. година – укупно 613 дјеце, од чега 308 дјечака (50,2%) и 305 дјевојчица (49,8%).
- 2025. година – укупно 613 дјеце, од чега 302 дјечака (49,3%) и 311 дјевојчица (50,7%).

Посматрано по годинама, број уписане дјеце повећан је са 576 у 2023. години на 613 у 2024. години, што представља повећање од 37 дјеце или 6,4%, док је у 2025. години задржан исти укупан број уписане дјеце. Истовремено, полна структура показује готово уједначену заступљеност дјечака и дјевојчица, с тим да је у 2023. и 2024. години незнатно већи број дјечака, док су у 2025. години бројније дјевојчице (**Графикон 9**).

Графикон 9 Број и полна структура уписане дјеце ЈУ "Мајке Југовић"(2023-2025.)

Ови показатељи указују на стабилан обухват дјеце предшколским васпитањем и образовањем, што представља важан предуслов за њихов успјешан развој и касније укључивање у систем основног образовања. Континуирано обезбјеђивање квалитетних услова за боравак дјеце, као и проширење капацитета у складу са потребама становништва, остају значајни циљеви унапређења предшколског система на подручју Града Добој.

6.2. Основне школе

Основно образовање на подручју Града Добој организовано је кроз мрежу јавних основних школа које обезбјеђују услове за стицање основног образовања и васпитања, као и равноправан приступ образовању за сву дјецу школског узраста.

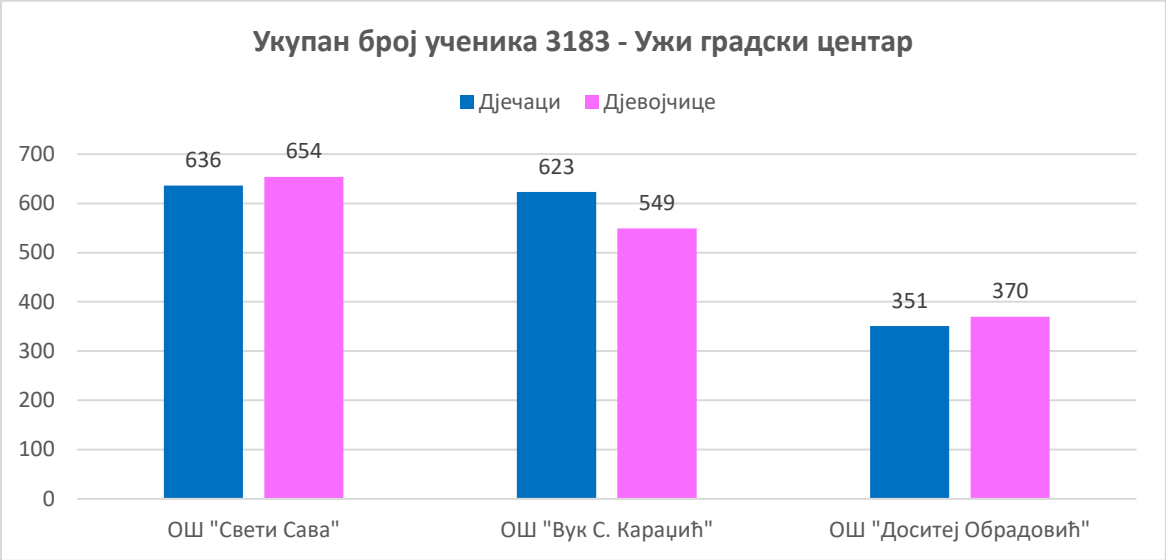
У ужем градском подручју наставни процес одвија се у три јавне основне школе: ЈУ Основна школа „Свети Сава“, ЈУ Основна школа „Вук Стефановић Караџић“ и ЈУ Основна школа „Доситеј Обрадовић“. Поред њих, на ширем подручју Града Добој дјелују и ЈУ Основна школа „Петар П. Његош“ у Бољанићу, ЈУ Основна школа „Радоје Домановић“ у Осјечанима, ЈУ Основна школа „Ђура Јакшић“ у Подновљу, ЈУ Основна школа „Милан Ракић“ у Буковици Великој, ЈУ Основна школа „Петар Кочић“ у Сјениној Ријеци и ЈУ Основна школа „Озрен“ у Пакленици.

Закључно са школском 2025/2026. годином, у три основне школе које се налазе у ужем градском подручју уписано је укупно 3.183 ученика, од чега је 1.573 дјевојчице (49,4%) и 1.610 дјечака (50,6%), што указује на готово уједначену полну структуру ученика (**Графикон 10**).

Појединачно, број ученика у градским школама је сљедећи:

- ЈУ Основна школа „Свети Сава“ има укупно 1.290 ученика, од чега су 654 дјевојчице (50,7%) и 636 дјечака (49,3%). Ова школа је уједно и највећа основна школа на подручју Града Добој по броју уписаних ученика.
- ЈУ Основна школа „Вук Стефановић Караџић“ похађа 1.172 ученика, од којих је 549 дјевојчица (46,8%) и 623 дјечака (53,2%). У овој школи забиљежена је нешто већа заступљеност ученика мушког пола.
- ЈУ Основна школа „Доситеј Обрадовић“ има 721 ученика, од чега су 370 дјевојчице (51,3%) и 351 дјечак (48,7%), што указује на благо већу заступљеност ученица.

Графикон 10 Број и полна структура у градским основним школама - 2025. година)

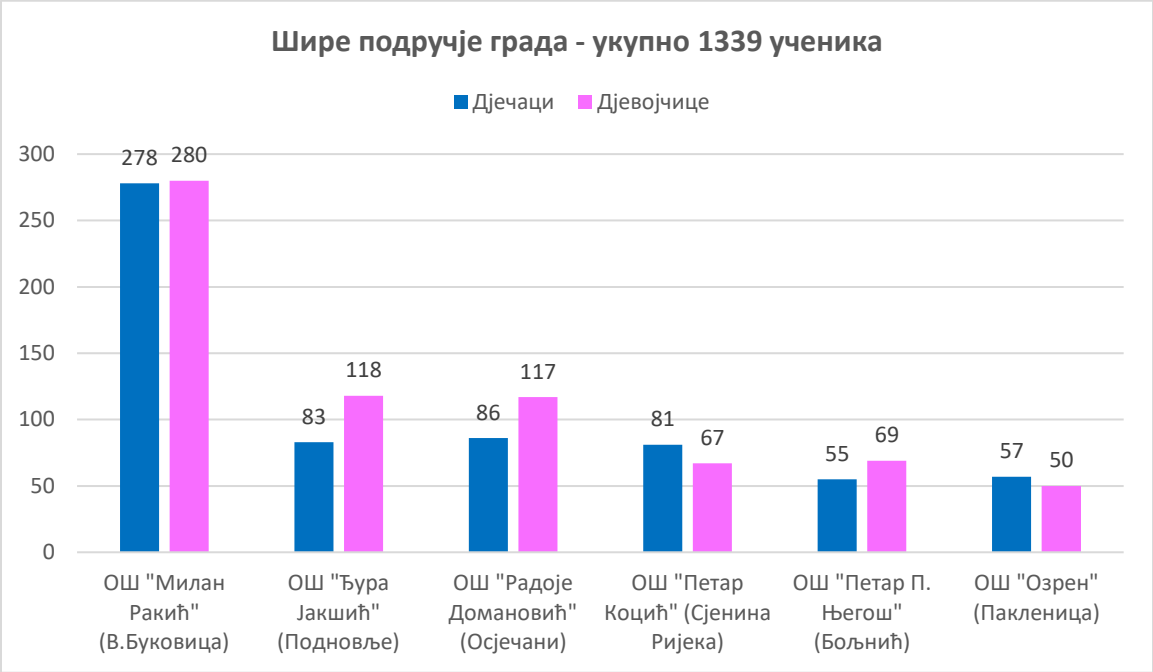
На ширем подручју Града Добој основно образовање организовано је у шест јавних основних школа, у којима је укупно уписано 1.339 ученика, од чега је 691 дјевојчица (51,6%) и 648 дјечака (48,4%).

Појединачно, број ученика у овим школама је сљедећи:

- ЈУ Основна школа „Петар П. Његош“ у Бољанићу има 124 ученика, од чега је 69 дјевојчица (55,6%) и 55 дјечака (44,4%).
- ЈУ Основна школа „Радоје Домановић“ у Осјечанима похађају 193 ученика, од којих је 107 дјевојчица (55,4%) и 86 дјечака (44,6%).
- ЈУ Основна школа „Ђура Јакшић“ у Подновљу има 201 ученика, од чега је 118 дјевојчица (58,7%) и 83 дјечака (41,3%).
- ЈУ Основна школа „Милан Ракић“ у Буковици Великој има 558 ученика, од чега је 280 дјевојчица (50,2%) и 278 дјечака (49,8%). Ово је највећа школа на ширем подручју Града Добој.
- ЈУ Основна школа „Петар Кочић“ у Сјениној Ријеци има 148 ученика, од чега је 67 дјевојчица (45,3%) и 81 дјечак (54,7%).
- ЈУ Основна школа „Озрен“ у Пакленици похађа 107 ученика, од којих је 50 дјевојчица (46,7%) и 57 дјечака (53,3%).

Посматрано на нивоу цијелог Града Добој, у свих девет јавних основних школа уписано је укупно 4.522 ученика, од чега је 2.264 дјевојчице (50,1%) и 2.258 дјечака (49,9%), што указује на потпуно уравнотежену полну структуру ученика (**Графикон 11**).

Графикон 11 Број и полна структура ученика на ширем подручју (2025/2026)

Највећи број ученика похађа ЈУ Основну школу „Свети Сава“, затим ЈУ Основну школу „Вук Стефановић Караџић“ и ЈУ Основну школу „Милан Ракић“ у Буковици Великој, док најмањи број ученика похађа ЈУ Основну школу „Озрен“ у Пакленици и ЈУ Основну школу „Петар П. Његош“ у Бољанићу.

Ови показатељи указују на стабилан обухват дјеце основним образовањем на цијелом подручју Града Добој и потврђују да су створени услови за равноправно укључивање дјевојчица и дјечака у образовни процес, како у градским тако и у подручним школама. Континуирано унапређење услова рада, наставног процеса и школске инфраструктуре представља важан предуслов за очување квалитета основног образовања и равномјеран развој дјеце на подручју Града Добој.

6.3. Основно музичко образовање

Основно музичко образовање на подручју Града Добој организовано је путем **ЈУ Основна музичка школа „Маркос Португал“ Добој**, која пружа могућност стицања основног музичког образовања и развоја умјетничких способности дјеце кроз различите наставне програме и инструменталне смјерове. Поред образовне улоге, школа даје значајан допринос развоју културног живота локалне заједнице кроз бројне концерте, такмичења и јавне наступе ученика.

Према расположивим подацима, број ученика који су похађали ЈУ Основну музичку школу „Маркос Португал“ је сљедећи:

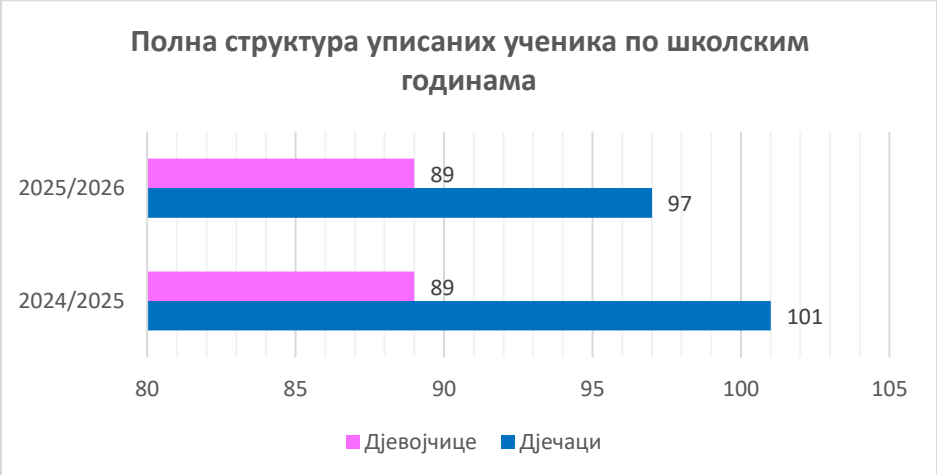
- Школска 2023/2024. година – укупно 203 ученика.
- Школска 2024/2025. година – укупно 190 ученика, од чега 89 дјевојчица (46,8%) и 101 дјечак (53,2%).
- Школска 2025/2026. година – укупно 186 ученика, од чега 89 дјевојчица (47,8%) и 97 дјечака (52,2%).

Посматрано по школским годинама, број ученика који похађају Основну музичку школу биљежи благи пад, са 203 ученика у школској 2023/2024. години на 190 ученика у 2024/2025. години, односно на 186 ученика у школској 2025/2026. години (**Графикон 12**). Истовремено, полна структура ученика остаје релативно уједначена, уз незнатно већу заступљеност дјечака у обје посматране школске године за које су доступни родно разврстани подаци (**Графикон 13**).

Графикон 12 Број уписаних ученика ЈУ ОМШ "Маркос Португал" (2023-2026.)

Графикон 13 Полна структура уписаних ученика ЈУ ОМШ "Маркос Португал" (2024-2026.)

Ови показатељи указују да Основна музичка школа континуирано пружа могућност дјевојчицама и дјечацима да развијају музичке таленте и умјетничке способности, доприносећи њиховом креативном развоју и активном учешћу у културном животу локалне заједнице.

6.4. Средњошколско образовање

Средњошколско образовање на подручју града Добој организовано је кроз шест јавних средњих школа које образују кадар различитих профила, прилагођених потребама тржишта рада и наставку високог образовања. Мрежу средњих школа чине:

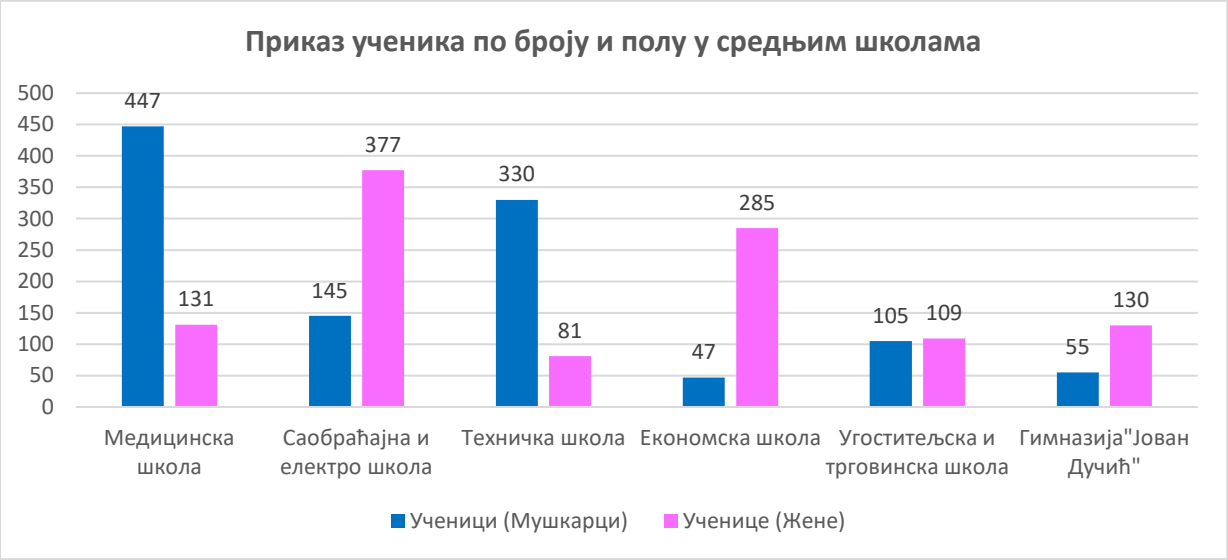
1. Саобраћајна и електро школа
2. Техничка школа
3. Медицинска школа
4. Економска школа
5. ЈУ Гимназија „Јован Дучић“
6. Угоститељска и трговинска школа

Према расположивим подацима, полна структура ученика у наведеним средњим школама је сљедећа:

1. Саобраћајна и електро школа - похађа укупно 522 ученика, од чега је 377 ученица (72,2%) и 145 ученика (27,8%).
2. Техничка школа има укупно 411 ученика, од којих су 81 ученица (19,7%) и 330 ученика (80,3%).
3. Медицинска школа броји 578 ученика, од чега је 447 ученица (77,3%) и 131 ученик (22,7%).
4. Економска школа има 332 ученика, од којих је 285 ученица (85,8%) и 47 ученика (14,2%).
5. Угоститељска и трговинска школа има укупно 214 ученика, од чега је 109 ученица (50,9%) и 105 ученика (49,1%), што представља готово уједначену полну структуру.
6. ЈУ Гимназија „Јован Дучић“ похађа 185 ученика, од чега је 130 ученица (70,3%) и 55 ученика (29,7%).

Укупно посматрано, средње школе на подручју града Добој похађа 2.242 ученика, од чега је 1.429 ученица (63,7%) и 813 ученика (36,3%). Подаци показују да је женска популација бројнија у већини средњих школа, посебно у Медицинској, Економској школи и Гимназији, док је Техничка школа изразито доминантна по броју ученика мушког пола. У Саобраћајној и електро школи, према достављеним подацима, такође је заступљенији женски пол, док Угоститељска и трговинска школа има готово потпуно уравнотежен однос ученика и ученица (**Графикони 14 и 15.).**

Графикон 14 Број и пол ученика у средњим школама у Добоју (2025/2026.)

Оваква полна структура указује на изражену професионалну оријентацију ученика према појединим образовним профилима, при чему су здравствене, економске и гимназијске струке привлачније женској популацији, док техничке струке и даље претежно уписују ученици мушког пола.

6.5. Високошколско образовање

Град Добој представља један од значајнијих високошколских центара у Републици Српској, с обзиром на то да на његовој територији дјелују четири високошколске установе. Разноврсност студијских програма омогућава младима стицање високог образовања у различитим научним и стручним областима, што доприноси развоју људских ресурса, јачању локалног тржишта рада и укупном друштвено-економском развоју града.

Постојање високошколских установа има посебан значај и са аспекта стварања једнаких могућности за приступ образовању, смањења потребе за миграцијом младих у друге универзитетске центре и подстицања њиховог останка у локалној заједници.

На подручју Града Добој дјелују сљедеће високошколске установе:

- Саобраћајни факултет;
- Висока медицинска школа здравства;
- Висока пословно-техничка школа;
- Слобомир П Универзитет.

Са аспекта израде Гендер акционог плана, високошколске установе представљају важне актере у промовисању равноправности полова, једнаког приступа образовању и професионалном развоју жена и мушкараца.

6.6. Родна структура студената у високошколским установама на подручју Града Добој

На Саобраћајном факултету мушкарци су и даље бројније заступљени, али је примјетан постепени раст учешћа жена. У 2023. години од укупно 498 студената, жене су чиниле 44,4%, а мушкарци 55,6%. До 2025. године укупан број студената смањен је на 458, док је учешће жена порасло на 47,2%, а мушкараца смањено на 52,8%.

Овај тренд указује на постепено повећање интересовања жена за студијске програме из области саобраћаја и техничких наука.

С друге стране, Висока медицинска школа здравства биљежи изразиту доминацију жена у студентској популацији, што је у складу са карактеристикама здравственог сектора. У 2023. години жене су чиниле 89,7% свих студената, док је њихово учешће у 2025. години износило 78,5%. Иако су жене и даље значајно бројније, евидентан је постепени пораст броја мушкараца који уписују здравствене студијске програме. Посебно је значајно да је укупан број студената у овој установи повећан са 29 у 2023. години на 65 у 2025. години, што представља раст од преко 120%.

У Високој пословно-техничкој школи жене су током цијелог посматраног периода већински заступљене, а њихово учешће континуирано расте. У 2023. години жене су чиниле 52,5% студентске популације, док је у 2025. години њихово учешће достигло 61,9%. Истовремено је број мушкараца смањен за готово 28%, што је резултирало израженијом заступљеношћу жена у укупној студентској структури.

Сличан тренд присутан је и на Слободмир П Универзитету, гдје су жене током цијелог периода већина међу студентима. Њихово учешће повећано је са 58,9% у 2023. години на 69,8% у 2025. години, док је укупан број студената истовремено смањен са 107 на 53.

Табела 2 Родна структура студената по установама (%) – груписано по годинама

Установа	*2023. Жене (%)*	*2023. Мушкарци (%)*	*2025. Жене (%)*	*2025. Мушкарци (%)*
Саобраћајни факултет	44,4	55,6	47,2	52,8
ВМШ здравства	89,7	10,3	78,5	21,5
ВПТШ	52,5	47,5	61,9	38,1
Слободмир П Универзитет	58,9	41,1	69,8	30,2

Посматрано на нивоу свих високошколских установа, уочава се да су жене већински заступљене у областима здравства, пословних и друштвених наука, док мушкарци и даље чине већину на техничким студијским програмима, прије свега на Саобраћајном факултету. Ипак, анализирани подаци показују постепено повећање учешћа жена и у техничким областима, као и веће интересовање мушкараца за здравствене студијске програме, што

указује на постепено ублажавање традиционалне родне подјеле приликом избора занимања.

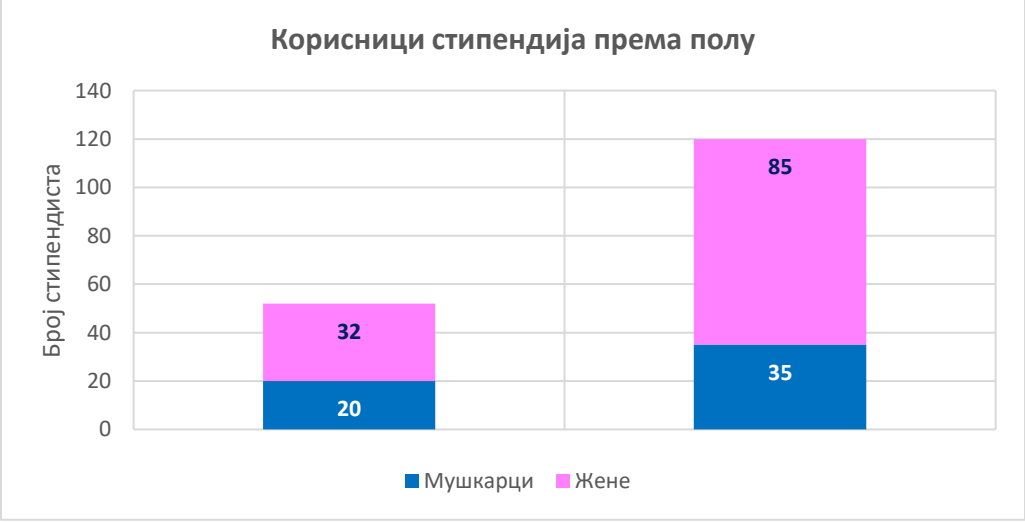
Са аспекта Гендер акционог плана, наведени показатељи представљају позитиван тренд у правцу унапређења равноправности полова у области високог образовања. Иако су разлике у избору студијских програма и даље изражене, уочене промјене указују на постепено смањење родних стереотипа приликом избора професије. У наредном периоду потребно је наставити активности које ће охрабривати младе жене за упис техничких и инжењерских студија, као и младиће за студијске програме из области здравства и других занимања у којима су традиционално мање заступљени, чиме би се додатно допринијело остваривању једнаких могућности у образовању и касније на тржишту рада.

6.7. Стипендије

У оквиру реализације програма подршке образовању и младима, Град Добој путем Одјељења за привреду и друштвене дјелатности спроводи активности усмјерене на додјелу стипендија ученицима и студентима. Са циљем праћења ефеката овог програма и сагледавања структуре корисника, припремљен је преглед броја стипендиста према полу за школске 2024/2025. и 2025/2026. годину.

Достављени подаци представљају показатеље о обухвату корисника стипендија и служе као основ за анализу реализације мјера које Град Добој предузима у области образовања, пружајући подршку младима у њиховом даљем школовању, стручном усавршавању и развоју. У школској 2024/2025. години укупан број корисника стипендија износио је 55, од чега су 35 корисника биле жене, а 20 корисника мушкарци. У школској 2025/2026. години број корисника стипендија повећан је на 117, при чему је стипендије користило 85 жена и 32 мушкарца (**Графикон 15**).

Графикон 15 Број стипендиста по полу (2024/2025. и 2025/2026.)

Упоредним приказом података видљиво је да је у школској 2025/2026. години дошло до значајног повећања броја стипендиста у односу на претходну школску годину. Број корисника стипендија повећан је за 62 корисника, што представља наставак опредјељења Града Добој да кроз програм стипендирања пружи подршку ученицима и студентима, подстакне њихово образовање и допринесе развоју младих кадрова.

Подаци о структури корисника према полу показују да су у обје посматране школске године већину корисника стипендија чиниле жене. У школској 2024/2025. години жене су чиниле 63,6% укупног броја стипендиста, док је у школској 2025/2026. години њихово учешће износило 72,6%.

Програм стипендирања представља једну од значајних мјера Града Добој усмјерених на подршку образовању, унапређење положаја младих и стварање бољих услова за њихов даљи развој и усавршавање. Реализацијом овог програма Град Добој наставља да улаже у младе, њихово знање и потенцијале, препознајући образовање као један од кључних предуслова за будући развој локалне заједнице.

6.8. Анализа положаја Рома и Ромкиња у области образовања

Према подацима достављеним од стране Удружења Рома, на подручју Града Добој евидентирано је шесторо ромске дјеце предшколског узраста (0–6 година), од чега су двије дјевојчице (33,3%) и четири дјечака (66,7%). Иако се ради о малом броју евидентиране дјеце, важно је наставити активности усмјерене на укључивање ромске дјеце у програме раног раста и развоја, јер предшколско образовање представља важан предуслов за успјешно укључивање у основношколско образовање.

Према расположивим подацима, основну школу похађа 64 ромске дјеце.

Графикон 16 Поређење свих нивоа образовања (укупни бројеви)

Средњу школу похађа шесторо ромских ученика, од чега су три дјевојке и три младића, што указује на потпуну равноправност полова међу евидентираним средњошколцима (по 50%). Ипак, у поређењу са бројем ученика који похађају основну школу, број средњошколаца је знатно мањи. Ако се посматрају само расположиви подаци, број ученика који настављају средње образовање износи свега око 9,4% у односу на број ученика у основној школи, што указује на значајан пад наставка школовања након завршетка основног образовања.

Према достављеним информацијама, евидентиран је један ромски студент женског пола. Анализа стања у области образовања указује да су дјевојчице и дјечаци у великој мјери равноправно обухваћени предшколским и основним образовањем, што представља добру основу за остваривање једнаких могућности у образовном систему. Међутим, у средњем и високом образовању и даље су присутни изражени обрасци родне сегрегације при избору образовних профила и студијских програма. Дјевојке су бројније заступљене у медицинским, економским и друштвеним областима, док су младићи доминантно опредијељени за техничке и поједине стручне програме.

Иако је уочен постепен раст интересовања дјевојака за техничке, као и младића за здравствене студијске програме, традиционални обрасци избора занимања и даље су присутни и могу утицати на касније родне разлике на тржишту рада, у висини прихода и могућностима професионалног напредовања. Стога је приликом планирања мјера у оквиру овог Плана потребно наставити активности усмјерене на промовисање избора занимања без родних стереотипа, обезбјеђивање једнаких могућности за образовање и професионални развој, као и редовно праћење родно разврстаних података у свим нивоима образовања, са посебном пажњом на припаднике осјетљивих и рањивих група становништва.

6.9. Изазови за будући развој

Анализа показује да су и даље присутни традиционални обрасци избора занимања, при чему су дјевојчице и дјечаци неравномјерно заступљени у појединим образовним профилима. То касније утиче на њихову позицију на тржишту рада, могућности запошљавања и економску независност.

6.10.Импликације за Гендер акциони план

Потребно је:

- промовисати избор образовних профила без родних стереотипа;
- подстицати веће укључивање дјевојчица у „STEM“ области;
- јачати сарадњу школа, родитеља и локалне заједнице у промоцији једнаких могућности;

- наставити прикупљање родно разврстаних података.

6.11. Култура и равноправност полова

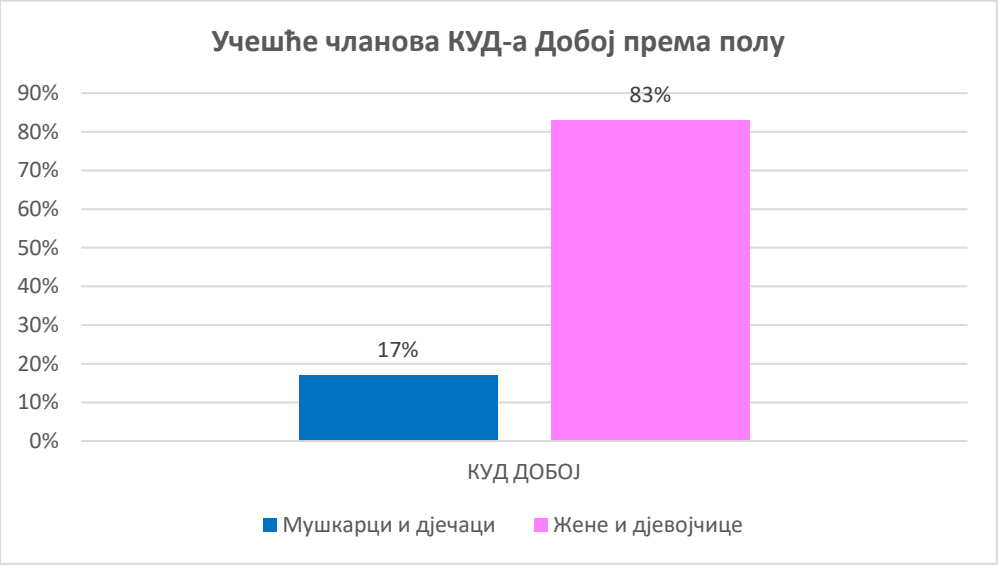
ЈУ Центар за културу и образовање Добој представља централну установу културе у граду. Организовањем позоришних представа, концерата, изложби, књижевних вечери, фестивала и других културних манифестација омогућава једнако учешће жена и мушкараца у културном животу, како у улози публике, тако и као умјетника, извођача и организатора. Посебан значај има подршка програмима намијењеним дјеци и младима, чиме се стварају услови за равноправан приступ културним садржајима од најранијег узраста. Додатно, чињеница да се на челу ЈУ Центар за културу и образовање Добој налази жена представља значајан показатељ заступљености жена на руководећим позицијама у области културе. То указује на препознавање компетенција жена у управљању културним институцијама и представља позитиван примјер унапређења равноправности полова и женског лидерства у локалној заједници.

Културно-умјетничко друштво „Добој“ представља један од најзначајнијих носилаца културног живота града и има традицију која сеже до 1948. године, када је у Добоју основано прво културно-умјетничко друштво, чији је данашњи КУД „Добој“ сљедбеник. Више од седам деценија друштво континуирано ради на очувању нематеријалног културног насљеђа, народне традиције, игре, пјесме и обичаја, истовремено представљајући град Добој на бројним домаћим и међународним фестивалима.

Посебно је значајно нагласити да је КУД „Добој“ деценијама успјешно вођен од стране жена, што представља примјер снажног женског лидерства у области културе и цивилног друштва. Кроз одговоран и посвећен рад руководства, друштво је постало препознатљиво не само по умјетничким достигнућима, већ и по стварању подстицајног окружења за дјецу и младе.

Према расположивим подацима, КУД „Добој“ окупља око 300 чланова, од чега приближно 250 чине жене и дјевојчице (око 83%), док је око 50 чланова мушког пола (око 17%). Ова структура показује да је друштво један од најзначајнијих простора за активно учешће дјевојчица и младих жена у културном животу локалне заједнице (**Графикон 17**). Кроз фолклор, музику и друге секције, чланице стичу самопоуздање, развијају тимски дух, његују културни идентитет и активно учествују у јавном и друштвеном животу.

Графикон 17 Учешће чланова КУД-а „Добој“ према полу (у %)

Допринос КУД-а „Добој“ превазилази оквире културног стваралаштва. Друштво има важну улогу у промоцији равноправности полова, очувању културног насљеђа, међугенерацијској сарадњи и социјалној инклузији, пружајући једнаке могућности за развој талената дјевојчица и дјечака. Као једна од најмасовнијих организација у области културе у Добоју, КУД „Добој“ представља значајан ресурс локалне заједнице и примјер добре праксе у укључивању дјеце и младих у културне и друштвене активности.

6.12. Изазови за будући развој

Иако је учешће жена у културном животу изражено, потребно је обезбиједити континуирано праћење родне структуре учесника културних програма, као и даље јачање видљивости жена као носилаца културних иницијатива и руководилаца у области културе.

6.13. Импликације за Гендер акциони план

Потребно је:

- наставити подршку женском лидерству у области културе;
- обезбиједити равноправно учешће жена и мушкараца у културним програмима;
- подстицати активно учешће дјеце и младих у културном животу.

6.14. Спорт и равноправност полова

Спорт представља једну од значајних области за унапређење здравља, социјалне укључености и једнаких могућности жена и мушкараца. На подручју Града Добој младе жене и мушкарци активно учествују у спортским активностима кроз рад бројних спортских

клубова и удружења. Најзаступљенији спортови су фудбал, кошарка, рукомет, тенис, карате, атлетика, гимнастика, теквондо, одбојка и бадминтон.

Анализа родне структуре показује да је учешће жена и мушкараца различито у зависности од врсте спорта, што у великој мјери одражава традиционалне друштвене обрасце приликом избора спортских активности (**Табела 3**). Ипак, у већини спортова евидентно је активно учешће дјевојчица и жена, што представља добру основу за даље унапређење равноправности полова у области спорта. Највеће учешће жена забиљежено је у одбојци, којом се активно бави око 180 дјевојчица и жена. Овај спорт представља једну од најзначајнијих области организованог спортског ангажовања жена у Добоју и има важну улогу у промовисању здравих стилова живота, тимског рада и активног учешћа дјевојчица у спортским активностима.

У области тениса, подаци за посљедње три године показују релативно стабилну структуру чланства, при чему је активно око 120 тенисера, од чега је око 80 мушкараца (66,7%) и 40 жена (33,3%). Иако су мушкарци бројније заступљени, учешће жена од једне трећине укупног броја чланова указује на значајно присуство жена у овом спорту и представља добру основу за даље повећање њихове укључености. Атлетиком се бави укупно 82 спортиста, од чега је око 50 жена (61,0%) и 32 мушкарца (39,0%). Већа заступљеност жена у атлетици представља позитиван показатељ, с обзиром на то да ова спортска дисциплина омогућава равноправно учешће оба пола и развој различитих спортских потенцијала.

Карате је један од најмасовнијих спортова у Добоју, са око 250 активних каратиста, при чему је родна структура готово у потпуности уравнотежена. Жене и мушкарци учествују у приближно једнаком броју, што овај спорт чини примјером добре праксе у погледу равноправности полова и једнаког приступа спортским активностима. За разлику од каратеа, у теквондоу је уочена изразита родна неравнотежа. Од укупно 17 активних такмичара, само су 2 дјевојчице (11,8%), док 15 чине дјечаци (88,2%). Ови подаци указују на потребу за додатним активностима усмјереним ка промоцији овог спорта међу дјевојчицама и отклањању потенцијалних баријера за њихово укључивање.

Табела 3 Спортови са расположивим комплетним подацима за оба пола

Спорт	*Укупно*	*Жене*	*Мушкарци*	*% жена*	*% мушкараца*	*Родни однос*
Карате	250	125	125	50,0%	50,0%	Потпуно уравнотежен
Бадминтон	60	30	30	50,0%	50,0%	Потпуно уравнотежен
Атлетика	82	50	32	61,0%	39,0%	Више жена
Тенис	120	40	80	33,3%	66,7%	Више мушкараца
Теквондо	17	2	15	11,8%	88,2%	Изразито више мушкараца

Фудбал, који се традиционално сматра спортом у којем доминирају мушкарци, биљежи и активно учешће жена. На подручју Града Добој фудбалом се бави око 40 дјевојака, што представља позитиван показатељ све већег интересовања жена за овај спорт и доприноси разбијању традиционалних родних стереотипа. Међутим, на подручју Града не постоји организован самосталан женски фудбалски клуб, већ дјевојчице тренирају у оквиру мушког фудбалског клуба. Оваква организација указује на могућност унапређења женског фудбала, али и на потребу даљег развоја услова за организовано бављење овим спортом, чиме би се додатно подстакло учешће дјевојчица и жена у спорту.

Бадминтон окупља око 60 активних спортиста, при чему је заступљеност жена и мушкараца приближно једнака. Посебан значај овог спорта огледа се у његовој инклузивности, јер су у тренажне процесе активно укључена и дјеца и млади са потешкоћама у развоју, чиме се доприноси једнаким могућностима, социјалној инклузији и промоцији спорта доступног свима.

Иако су у Добоју заступљени бројни спортови у којима активно учествују и жене и мушкарци, уочен је недостатак организованих женских фудбалских, кошаркашких и рукометних клубова. Ова чињеница ограничава могућности дјевојчица и младих жена да се организовано баве овим спортовима и учествују у такмичарским системима. Стога би у наредном периоду требало размотрити могућности за оснивање или поновно активирање женских фудбалских, кошаркашких и рукометних клубова, као и креирање програма подршке који би подстакли веће учешће дјевојчица у овим спортовима. Посматрано у цјелини, спорт у Добоју представља важан ресурс за промовисање равноправности полова, здравих стилова живота и социјалне инклузије. Даље јачање женског спорта, подстицање већег учешћа дјевојчица у спортовима у којима су недовољно заступљене, као и обезбјеђивање једнаких услова за бављење спортом, представљају значајне активности које могу допринијети остваривању циљева Гендер акционог плана Града Добој.

Анализа стања у области културе и спорта указује да су жене и мушкарци активно укључени у културни и спортски живот Града Добој, али да су и даље присутни различити обрасци учешћа који су у великој мјери условљени традиционалним родним улогама и стереотипима. Позитивни примјери женског лидерства у установама културе и висока заступљеност дјевојчица и жена у појединим културним и спортским активностима представљају значајан ресурс за даље унапређење равноправности полова. Истовремено, недовољна заступљеност дјевојчица у појединим спортовима, као и ограничене могућности за организовано бављење одређеним спортским дисциплинама, указују на потребу за додатним активностима усмјереним на обезбјеђивање једнаких могућности за учешће у културним и спортским садржајима.

Приликом планирања мјера у оквиру овог Плана потребно је наставити са јачањем женског лидерства у области културе и спорта, подстицати равноправно учешће дјевојчица и дјечака у свим облицима културног и спортског живота, промовисати активности које доприносе превазилажењу родних стереотипа, те обезбиједити континуирано праћење родно разврстаних података као основе за креирање политика и мјера усмјерених ка остваривању једнаких могућности за све грађане.

6.15. Изазови за будући развој

У појединим спортским дисциплинама и даље постоји изражена неравномјерна заступљеност жена и мушкараца, а недостају и организовани женски клубови у појединим спортовима. Истовремено, традиционални стереотипи и даље утичу на избор спортских активности дјевојчица и дјечака, што ограничава једнаке могућности за бављење спортом.

6.16. Импликације за Гендер акциони план

Потребно је:

- повећати учешће дјевојчица у спортовима у којима су мање заступљене;
- подстицати развој женских спортских клубова;
- промовисати спорт без родних стереотипа;
- обезбиједити једнаке услове за бављење спортом.

7. ТРЖИШТЕ РАДА

Анализа стања на тржишту рада заснива се на званичним подацима ЈУ Завод за запошљавање Републике Српске – Биро Добој, који се односе на период 2023–2025. године. Наведени подаци пружају увид у кретања незапослености према полу, као и у заступљеност жена и мушкараца у активним мјерама запошљавања, програмима самозапошљавања и појединим категоријама незапослених лица.

Подаци о незапослености показују тренд смањења броја незапослених лица у периоду 2023–2025. године. Укупан број незапослених смањен је са 2.478 у 2023. години на 2.087 у 2024. години, односно на 1.962 у 2025. години, што представља смањење од око 20,8% у посматраном периоду. Жене чине већину незапослених лица током цијелог периода. У 2023. години међу незапосленима је било 56,5% жена и 43,5% мушкараца. У 2024. години учешће жена износило је 57,5%, а мушкараца 42,5%, док је у 2025. години удио жена износио 56,7%, у односу на 43,3% мушкараца. Иако је број незапослених смањен код оба пола, жене и даље чине више од половине укупно незапослених лица (**Табела 4**).

Табела 4 Кретање незапослености по полу (2023–2025)

Година	*Укупно незапослени*	*Жене (%)*	*Мушкарци (%)*	*Жене (број)*	*Мушкарци (број)*
2023.	2.478	56,5%	43,5%	~1.400	~1.078
2024.	2.087	57,5%	42,5%	~1.200	~887
2025.	1.962	56,7%	43,3%	~1.112	~850
Промјена (2023–2025)	**-516**	**+0,2%**	**-0,2%**	**-288**	**-228**

Када је ријеч о активним мјерама запошљавања, од укупно 92 лица обухваћена овим мјерама, 39,1% су жене, а 60,9% мушкарци, што указује на већу заступљеност мушкараца међу корисницима ових програма. У програмима самозапошљавања учествовало је укупно 27 лица, од чега 22,2% жена и 77,8% мушкараца, што показује значајну неравнотежу у корист мушкараца. Међу дуготрајно незапосленим лицима евидентирано је 36 особа, од којих 33,3% чине жене, а 66,7% мушкарци. У категорији младих до 30 година налази се укупно 29 лица, при чему су 55,2% жене, а 44,8% мушкарци, што указује на нешто веће учешће младих жена у овој категорији (**Табела 5**).

Од укупно 18 незапослених лица старијих од 50 година, 11,1% су жене, док 88,9% чине мушкарци, што показује да су старији мушкарци знатно заступљенији у овој категорији незапослених. Жене су најбројније међу лицима без занимања (199), затим у занимањима продавач (131), економски техничар (106), медицинска сестра – техничар (49), кухар КВ (38),

трговински техничар (38) и матурант гимназије (35). Значајан број незапослених жена евидентиран је и у занимањима конфекционар текстила (22), фризер (20), туристички техничар (18) и дипломирани правник (16).

Табела 5 Активне мјере запошљавања – жене и мушкарци

Категорија	*% жена*	*% мушкараца*	*Родни однос*
Укупно незапослени (2025)	56,7%	43,3%	Више жена
Активне мјере запошљавања	39,1%	60,9%	Више мушкараца
Програми самозапошљавања	22,2%	77,8%	Изразито више мушкараца
Дуготрајно незапослени	33,3%	66,7%	Више мушкараца
Млади до 30 година	55,2%	44,8%	Више жена
Старији од 50 година	11,1%	88,9%	Изразито више мушкараца

Подаци показују да су незапослене жене највише заступљене у услужним, трговачким, економским, здравственим и административним занимањима, док су техничка и занатска занимања углавном заступљена међу мушкарцима. Такви обрасци могу бити посљедица традиционалних родних норми, образовних избора и институционалних пракси запошљавања.

Када је ријеч о високом образовању, на евиденцији се налазе 94 жене са високом стручном спремом (240 ECTS), 11 жена са мастер студијама (300 ECTS), 11 жена са вишом стручном спремом, 9 жена са високом стручном спремом (180 ECTS) и 2 жене са високом стручном спремом од 360 ECTS. У односу на претходне године, број незапослених жена је у континуитету опадао – са 1.400 на крају 2023. године, на 1.201 у 2024. години и 1.112 у 2025. години, што указује на смањење броја незапослених жена за 288 лица (20,6%) у посматраном трогодишњем периоду (**Табела 6**).

Иако је број незапослених жена у сталном опадању, оне и даље чине већину лица на евиденцији незапослених. Највећа концентрација незапослених жена и даље је у категорији лица са средњом стручном спремом, што указује на потребу за мјерама које ће подстаћи њихово запошљавање, додатно стручно усавршавање и преквалификацију, посебно у занимањима за којима постоји већа потражња на тржишту рада. Истовремено, релативно значајан број високообразованих жена на евиденцији незапослених указује на потребу за бољим усклађивањем образовне структуре са потребама послодаваца и стварањем већег броја радних мјеста за високообразовани кадар.

Табела 6 Структура незапослених лица по степену стручне спреме и полу – као и према старосној структури

Степен стручног образовања	***31.12.2023***		***31.12.2024***		***31.12.2025***	
	укупно	**жене**	**укупно**	**жене**	**укупно**	**жене**
1 - НК	522	233	489	225	441	199
2 - ПК-НСС	34	18	32	15	31	13
3 - КВ	817	364	677	324	643	292
4 - ССС	837	598	691	506	653	480
5 - ВКВ	13	2	10	1	7	1
6-1 ВШС	18	13	12	8	16	11
6-2 ВШС сп	1	1	0	0	0	0
7-1 ВСС 180 ECTS	36	26	25	18	14	9
7-2 ВСС 240 ECTS 4g 5g 6g	185	130	140	94	141	94
7-3 мастери 300 ECTS	13	13	8	8	14	11
7-4 магистри	0	0	1	1	0	0
7-5 ВСС 360 ECTS	1	1	2	1	2	2
8 доктори наука	1	1	0	0	0	0
УКУПНО	**2.478**	**1.400**	**2.087**	**1.201**	**1.962**	**1.112**

Анализа расположивих података указује да на локалном нивоу још увијек није успостављен свеобухватан систем прикупљања родно разврстаних података у области привреде и предузетништва. Расположиви су подаци о власничкој структури привредних друштава и самосталних предузетника према полу, који указују на мању заступљеност жена у предузетништву. Према евиденцијама, од укупно 427 привредних друштава (д.о.о.), 85 (19,9%) је у власништву жена, док су 342 (80,1%) у власништву мушкараца. Код самосталних предузетника евидентирано је 1.217 оснивача, од чега су 434 (35,66%) жене, а 783 (64,34%) мушкарци (**Табела 7, графикон 18**). Међутим, и даље нису доступни подаци о заступљености жена и мушкараца у управљачким структурама привредних субјеката, запослености по полу и привредним секторима, висини прихода, коришћењу подстицаја, као ни о другим показатељима значајним за праћење економског положаја жена и мушкараца. Недостатак ових података представља ограничење за свеобухватно праћење стања и креирање мјера заснованих на релевантним показатељима.

Табела 7 Преглед привредних субјеката према полу власника

Категорија	*Укупно*	*Жене*	*Мушкарци*	*% жена*	*% мушкараца*
Привредна друштва (д.о.о.)	427	85	342	19,9%	80,1%
Самостални предузетници	1.217	434	783	35,7%	64,3%
УКУПНО	**1.644**	**519**	**1.125**	**31,6%**	**68,4%**

Графикон 18 Спојени преглед – укупно жене и мушкарци у привреди

Према информацијама Подручне привредне коморе Добој, иако недостају поједини статистички показатељи, уочени су бројни изазови који утичу на остваривање равноправности полова у области запошљавања и привредног развоја. Међу најзначајнијим изазовима издвајају се недовољна заступљеност жена на руководећим и управљачким позицијама, мање учешће жена у појединим привредним секторима, посебно у производњи, грађевинарству, саобраћају и информационо-комуникационим технологијама, као и изазови у усклађивању породичних и професионалних обавеза, који могу утицати на запошљавање, професионални развој и напредовање жена.

Као значајни изазови препознати су и недовољна заступљеност жена у предузетништву, што потврђују и расположиви статистички подаци, ограничен приступ финансијским и савјетодавним програмима подршке, те потреба за већом информисаношћу послодаваца о значају примјене принципа равноправности полова и антидискриминационих политика у радном окружењу.

Подручна привредна комора Добој кроз своје редовне активности организује семинаре, обуке и стручне скупове доступне под једнаким условима женама и мушкарцима, пружа информациону и савјетодавну подршку привредним субјектима, учествује у пројектима усмјереним на развој људских ресурса и јачање конкурентности привреде, те сарађује са локалном самоуправом, образовним институцијама и другим релевантним партнерима. Иако се не реализују посебни програми намијењени искључиво унапређењу равноправности полова, принцип једнаких могућности интегрисан је у редовне активности Коморе.

У наредном периоду потребно је унаприједити систем прикупљања и праћења родно разврстаних статистичких података у области привреде, предузетништва и запошљавања, те ојачати сарадњу између локалне самоуправе, Подручне привредне коморе Добој, Завода за запошљавање, образовних установа, привредних субјеката и других релевантних институција. Успостављање таквог система омогућиће квалитетније планирање, праћење и евалуацију мјера усмјерених на унапређење равноправности полова у области тржишта рада и економског оснаживања жена.

Анализа стања на тржишту рада указује на позитиван тренд смањења укупне незапослености, али и на постојање трајних родних разлика у економском положају жена и мушкараца. Иако се број незапослених жена континуирано смањује, оне и даље чине већину лица на евиденцији незапослених, док су истовремено мање заступљене међу корисницима активних мјера запошљавања и програма самозапошљавања. Подаци такође указују на присутну хоризонталну родну сегрегацију на тржишту рада, при чему су жене претежно усмјерене ка услужним, административним, здравственим и трговачким

занимањима, док су мушкарци бројније заступљени у техничким, занатским и производним дјелатностима.

Овакви обрасци могу бити повезани са избором образовних профила, традиционалним родним улогама и различитим могућностима приступа запошљавању, професионалном напредовању и предузетништву. Истовремено, ограничена доступност родно разврстаних података о запослености, привредним секторима, управљачким позицијама, зарадама и коришћењу подстицаја представља значајно ограничење за свеобухватно праћење економског положаја жена и мушкараца. Стога је приликом планирања мјера у оквиру овог Плана потребно посебну пажњу усмјерити на економско оснаживање жена, подршку женском предузетништву, повећање учешћа жена у активним мјерама запошљавања и програмима самозапошљавања, подстицање избора занимања без родних стереотипа, те успостављање свеобухватног система прикупљања и праћења родно разврстаних података који ће омогућити креирање политика заснованих на релевантним показатељима.

7.1. Изазови за будући развој

Иако се број незапослених жена смањује, оне и даље чине већину лица на евиденцији незапослених. Истовремено, жене су недовољно заступљене у програмима самозапошљавања и у појединим привредним секторима, док су и даље присутне родне разлике у избору занимања и предузетништву. Недостатак свеобухватних родно разврстаних података додатно отежава праћење стварног положаја жена на локалном тржишту рада.

7.2. Импликације за Гендер акциони план

Потребно је:

- повећати учешће жена у програмима запошљавања и самозапошљавања;
- подстицати женско предузетништво;
- развијати програме преквалификације и доквалификације;
- унаприједити систем прикупљања родно разврстаних података.

8. ЛОКАЛНЕ МЈЕРЕ ЗА ЕКОНОМСКО ОСНАЖИВАЊЕ ЖЕНА

У оквиру спровођења пронаталитетне политике и мјера усмјерених на подршку породици, Град Добој континуирано реализује активности чији је циљ стварање повољнијих услова за подизање и васпитање дјеце, пружање подршке родитељима и унапређење демографске стабилности локалне заједнице.

Једна од значајних мјера коју Град Добој проводи јесте субвенционисање трошкова боравка дјеце у приватним предшколским установама. Ова мјера има за циљ да родитељима олакша финансијско оптерећење које настаје усљед трошкова смјештаја дјеце у вртићима, те да допринесе усклађивању породичних и радних обавеза. Према подацима Одјељења за привреду и друштвене дјелатности, у 2026. години субвенције за боравак дјеце у приватним вртићима користи укупно 300 дјеце. Од наведеног броја, 138 корисника су дјевојчице, док су 162 корисника дјечаци (**Графикон 19**).

Графикон 19 Субвенционисање боравка дјеце у приватним вртићима – полна структура

Наведени подаци показују да је ова мјера препозната као значајан облик подршке породицама са дјецом, јер директно доприноси смањењу трошкова родитеља и обезбјеђивању доступнијег предшколског васпитања и образовања. Посебан значај ове мјере огледа се у чињеници да омогућава већем броју породица да обезбиједе адекватну бригу о дјеци у периоду када су родитељи радно ангажовани. Субвенције за боравак дјеце у приватним вртићима представљају једну од активности у оквиру ширег сета пронаталитетних мјера које Град Добој спроводи, а које обухватају и друге облике подршке породицама, као што су једнократне помоћи за новорођенчад, подршка вишечланим породицама и друге мјере усмјерене на побољшање квалитета живота породица са дјецом. Важно је напоменути да је позив за остваривање права на субвенцију боравка дјеце

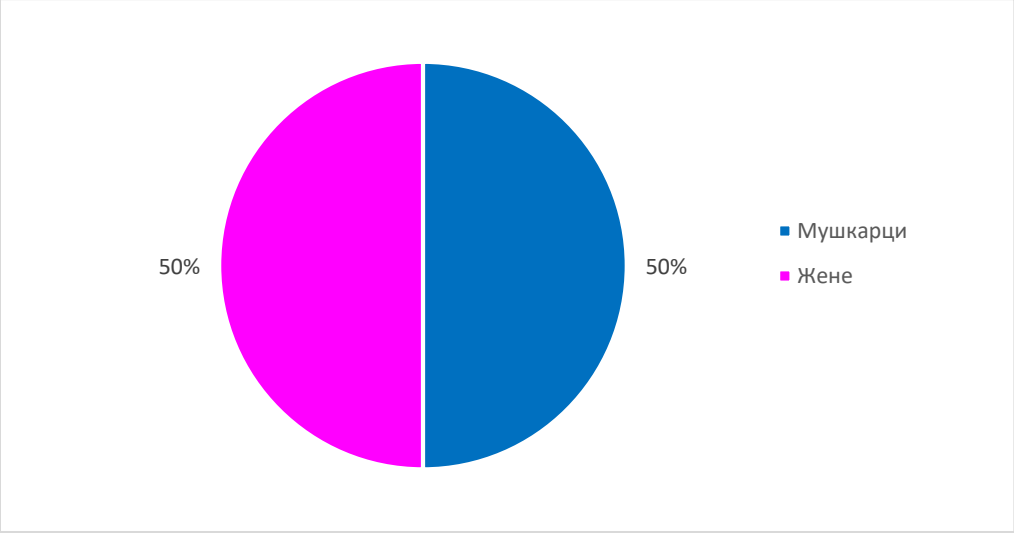
у приватним вртићима отворен током цијеле године, те приказани подаци представљају тренутно стање броја корисника. Број корисника може бити промијењен у зависности од нових захтјева који буду поднесени током године. Кроз реализацију наведених мјера, Град Добој показује опредијељеност за креирање подстицајног окружења за породице, пружање конкретне подршке родитељима и стварање услова који доприносе повећању квалитета живота дјеце и породица у локалној заједници.

У оквиру мјера усмјерених на подршку породици, унапређење демографске политике и стварање повољнијих услова за остваривање родитељства, Град Добој реализује и мјеру суфинансирања поступака биомедицински потпомогнуте оплодње. Ова мјера представља значајан вид подршке породицама које се суочавају са проблемом неплодности, имајући у виду да поступци биомедицински потпомогнуте оплодње представљају сложен и финансијски захтјеван процес. Суфинансирањем ових поступака Град Добој настоји да помогне породицама у остваривању жељеног потомства, смањи финансијске препреке и допринесе спровођењу пронаталитетне политике на локалном нивоу. Према подацима Одјељења за привреду и друштвене дјелатности, број корисника ове мјере у посматраном периоду износио је:

- у 2023. години – укупно 8 корисника, од чега 4 жене и 4 мушкарца;
- у 2024. години – укупно 6 корисника, од чега 3 жене и 3 мушкарца;
- у 2025. години – укупно 8 корисника, од чега 4 жене и 4 мушкарца.

Наведени подаци показују континуитет у реализацији ове мјере, којом Град Добој пружа конкретну подршку породицама у процесу планирања и проширења породице (**Графикон 20**).

Графикон 20 Суфинансирање биомедицински потпомогнуте оплодње – полна структура (Укупно 2023-2025)

Поред значаја у оквиру пронаталитетне политике, ова мјера представља и један од облика подршке економском оснаживању жена и побољшању њиховог положаја у друштву. Пружањем институционалне и финансијске подршке женама и породицама у процесу остваривања родитељства, Град Добој доприноси стварању услова у којима жене могу равноправно остваривати своје породичне и личне циљеве, уз подршку локалне заједнице. Суфинансирање биомедицински потпомогнуте оплодње, заједно са другим мјерама као што су једнократне помоћи за новорођенчад, субвенције за боравак дјеце у вртићима, подршка вишечланим породицама и друге активности усмјерене ка породици, представља дио свеобухватне политике Града Добој усмјерене на подршку родитељству, побољшање услова живота породица и јачање демографског развоја локалне заједнице.

Анализа расположивих мјера показује да Град Добој континуирано развија локалне политике усмјерене на подршку породицама, стварање повољнијих услова за родитељство и усклађивање породичних и професионалних обавеза. Мјере као што су субвенционисање боравка дјеце у приватним предшколским установама и суфинансирање поступака биомедицински потпомогнуте оплодње представљају значајан вид институционалне подршке који може допринијети већој економској активности жена, лакшем приступу тржишту рада и смањењу финансијског оптерећења породица. Истовремено, остваривање пуних ефеката ових мјера захтијева њихово даље унапређење и повезивање са другим политикама у области запошљавања, социјалне заштите, предшколског васпитања и демографског развоја.

Приликом планирања мјера у оквиру овог Плана потребно је наставити јачање система подршке породицама, развијати мјере које доприносе бољем усклађивању професионалног и породичног живота жена и мушкараца, те редовно пратити ефекте локалних подстицаја на економско оснаживање жена, повећање њихове запослености и унапређење квалитета живота породица у локалној заједници.

8.1. Изазови за будући развој

Иако Град Добој реализује значајан број програма подршке, потребно је обезбиједити њихов континуитет, систематски пратити дугорочне ефекте на економски положај жена и проширити обухват жена из руралних подручја, самохраних мајки, жена са инвалидитетом и других осјетљивих категорија.

8.2. Импликације за Гендер акциони план

Потребно је:

- наставити финансијску и савјетодавну подршку женама предузетницама;
- повећати доступност програма за жене из руралних и осјетљивих категорија;
- систематски пратити ефекте локалних мјера на економски положај жена.

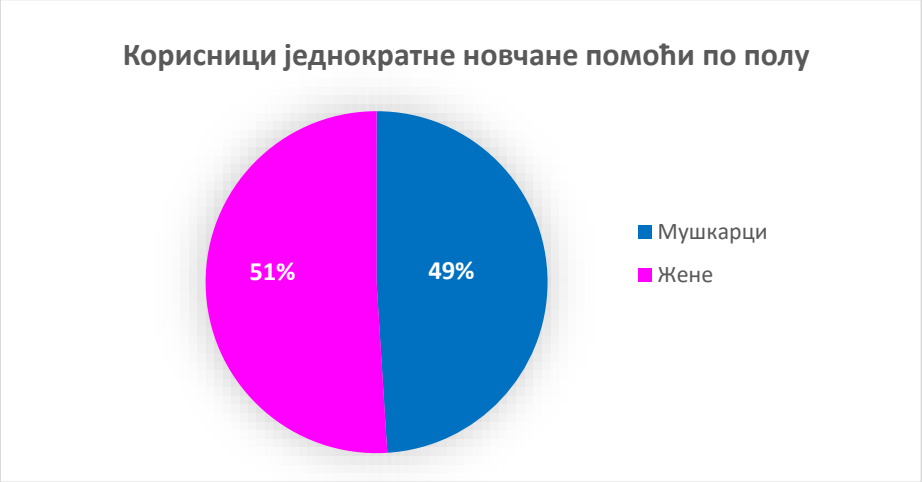
9. СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Социјална заштита представља једну од кључних области за остваривање равноправности полова, јер су жене и мушкарци различито изложени ризицима сиромаштва, социјалне искључености, инвалидитета, насиља и других облика социјалне рањивости. Родно осјетљива анализа система социјалне заштите омогућава боље препознавање специфичних потреба различитих категорија становништва и планирање мјера које ће обезбиједити једнаке могућности и доступност права и услуга.

Према подацима Центра за социјални рад Добој, значајан број грађана користи права, услуге и облике подршке из области социјалне заштите, које су усмјерене на побољшање социјалне сигурности, заштиту најугроженијих категорија становништва и обезбјеђивање равноправног приступа услугама без обзира на пол, старосну доб или друге личне околности. Према расположивим подацима, укупан број корисника социјалне заштите износи око 3.300 корисника. Наведени број представља приближну процјену, јер обухвата различите категорије корисника које нису приказане у посебним евиденцијама, а које остварују одређена права и услуге у оквиру система социјалне заштите.

Посматрано са аспекта равноправности полова, подаци указују на потребу континуираног праћења положаја жена и мушкараца у различитим категоријама корисника социјалне заштите. Посебну пажњу захтијевају категорије у којима се жене често појављују као носиоци бриге о породици, дјеци, старим и болесним члановима домаћинства, што може представљати додатно социјално и економско оптерећење. У посљедње три године евидентирано је укупно 881 корисник једнократне новчане помоћи, од чега 445 жена и 436 мушкараца (**Графикон 21**).

Графикон 21 Корисници једнократне новчане помоћи по полу за Град Добој

Ови подаци показују приближно равномјерну заступљеност корисника према полу, али истовремено указују на постојање потребе за краткорочном финансијском подршком

код великог броја појединаца и породица које се налазе у стању социјалне угрожености. Увођење родно осјетљивог праћења ових података значајно је за боље разумијевање различитих узрока социјалне рањивости жена и мушкараца.

9.1. Безбједност и заштита од насиља

У области заштите од насиља у породици, евидентирана су укупно 182 корисника услуга заштите, од чега 138 жена и 44 мушкарца. Овај податак показује да су жене значајно више заступљене међу жртвама насиља, што потврђује потребу за даљим развојем механизама подршке жртвама, јачањем превентивних активности и обезбјеђивањем доступних услуга заштите. Истовремено, неопходно је водити рачуна и о потребама мушкараца који се налазе у ситуацијама насиља и којима је такође потребна адекватна институционална подршка.

Према расположивим подацима достављеним од стране Полицијске управе Добој, у 2023. години евидентирано је 36 случајева насиља у породици са укупно 36 жртава, међу којима је било 28 жена. У 2025. години забиљежено је 40 случајева насиља у породици, са укупно 57 жртава, од којих су 43 жене (**Табела 8**).

Табела 8 Пријављени случајеви насиља у породици (2023–2025)

Година	*Број случајева*	*Укупно жртава*	*Жене жртве*	*% жена*	*Мушкарци жртве*	*Починиоци (2023-2025.)*
2023.	36	36	28	91,7%	3	Мушкарци - **19**
2024.	31	36	28	77,8%	8	Жене - **6**
2025.	40	57	43	75,4%	14	
УКУПНО	**107**	**129**	**104**	**80,6%**	**25**	**25**

Посматрано са аспекта пола жртава, доступни подаци указују да су жене у све три посматране године чиниле највећи број жртава насиља у породици. Истовремено, подаци о починиоцима показују изражену родну неравнотежу, с обзиром да је у посматраном периоду евидентирано свега 6 жена као починилаца насиља, што указује да су у највећем броју случајева починиоци насиља мушкарци.

Анализа ових података указује да насиље у породици има изражену родну димензију, при чему су жене несразмјерно више изложене ризику да буду жртве, док су мушкарци најчешће евидентирани као починиоци. Иако доступни административни подаци представљају само пријављене случајеве и не обухватају нужно све облике и

случајеве насиља који постоје у заједници, они указују на потребу континуираног јачања система превенције, заштите и подршке жртвама (**Графикон 22**).

Графикон 22 ***Жртве насиља у породици – укупно (2023–2025)***

Из перспективе равноправности полова, насиље у породици представља значајну препреку за остваривање једнаких могућности жена и мушкараца, јер утиче на сигурност, здравље, економску независност и учешће жена у друштвеном животу. Због тога је неопходно кроз мјере у области социјалне заштите наставити развијати механизме раног препознавања насиља, доступне услуге подршке жртвама, као и превентивне активности усмјерене на смањење ризика од насиља и промјену друштвених образаца који доприносе његовом одржавању.

9.2. Туђа њега и помоћ

Посебну категорију корисника представљају особе са инвалидитетом које остварују право на додатак за његу и помоћ другог лица. Према подацима Центра за социјални рад, број корисника овог права биљежи континуиран раст у посматраном периоду. У 2023. години право на додатак за његу и помоћ другог лица користило је укупно 1.604 особе, од чега 836 жена и 768 мушкараца. У 2024. години број корисника повећан је на 1.760, при чему је било 911 жена и 848 мушкараца. У 2025. години евидентирано је укупно 1.918 корисника, од чега 993 жене и 915 мушкараца (**Табела 9**).

Табела 9 ***Додатак за његу и помоћ другог лица – укупно (2023–2025)***

Година	*Укупно*	*Жене*	*Мушкарци*	*% жена*	*% мушкараца*
2023.	1.604	836	768	52,1%	47,9%
2024.	1.760	911	848	51,8%	48,2%
2025.	1.918	993	915	51,8%	48,2%
УКУПНО	**5.282**	**2.740**	**2.531**	**51,9%**	**48,1%**

Наведени подаци показују континуиран раст броја корисника овог права, при чему су жене нешто бројније заступљене у свим посматраним годинама. Ово указује на значај обезбјеђивања адекватних услуга подршке особама са инвалидитетом, али и на потребу препознавања родне димензије инвалидитета, јер жене са инвалидитетом често имају вишеструке изазове у погледу економске независности, доступности услуга и учешћа у заједници.

За категорију самохраних родитеља, као и за број породица у стању социјалне потребе према полу носиоца домаћинства, Центар за социјални рад не располаже прецизним подацима. Унапређење евиденција у овим областима било би значајно за креирање ефикаснијих мјера подршке, посебно имајући у виду да су самохрани родитељи, а нарочито самохране мајке, често изложени већем ризику од сиромаштва и социјалне искључености. Такође, за категорију старијих лица која користе услуге Центра за социјални рад не постоји издвојена прецизна евиденција. С обзиром на демографске промјене и повећање броја старијег становништва, од значаја је даље развијати системе праћења и подршке овој категорији становништва, уз уважавање специфичних потреба жена и мушкараца у старијој животној доби.

Посматрано у цјелини, подаци Центра за социјални рад Добој указују на значајну улогу система социјалне заштите у обезбјеђивању подршке грађанима који се налазе у различитим облицима социјалне потребе. Са становишта равноправности полова, посебно је важно наставити са развојем родно осјетљивих евиденција, како би се боље препознале специфичне потребе жена и мушкараца, унаприједиле постојеће мјере подршке и обезбиједила равноправна доступност права и услуга свим корисницима. Раст броја корисника овог права указује на повећане потребе за услугама дуготрајне његе и подршке у заједници. Истовремено, потребно је наставити развој услуга које ће, поред самих корисника, пружати подршку и члановима породице који најчешће преузимају улогу неформалних његоватеља, међу којима су у већини случајева жене.

Протокол, који су потписали Град Добој, Окружно јавно тужилаштво Добој, Основни суд у Добоју, Полицијска управа Добој, Јавна установа Центар за социјални рад Добој, Јавна здравствена установа Дом здравља Добој, Актив директора средњих школа и Актив директора основних школа, представља оквир за координисано поступање и сарадњу свих надлежних институција у циљу ефикасније заштите жртава насиља у породици. У контексту равноправности полова, повезаност Гендер акционог плана и овог протокола огледа се у чињеници да насиље у породици има изражену родну димензију, при чему су жене у највећем броју случајева препознате као жртве различитих облика насиља. Због тога активности усмјерене на превенцију насиља, унапређење институционалног одговора, обезбјеђивање подршке жртвама и јачање сарадње надлежних субјеката представљају

значајан допринос остваривању циљева гендер равноправности и стварању сигурнијег окружења за жене и друге особе изложене насиљу.

На овај начин, Протокол представља један од механизама за спровођење циљева Гендер акционог плана у области заштите од насиља, равноправног приступа институционалној подршци и јачања система који одговара на потребе жртава насиља у породици. Значај Протокола огледа се и у јачању мултисекторске сарадње, која представља један од основних предуслова за ефикасну превенцију родно заснованог насиља и благовремену заштиту жртава.

9.3. Промоција равноправности

У оквиру организација цивилног друштва које дјелују на подручју Града Добој, значајну улогу у промоцији равноправности, заштити права и пружању подршке осјетљивим категоријама становништва имају удружења која се баве унапређењем положаја жена, припадника националних мањина и особа са инвалидитетом. Посебно се издвајају Удружење Рома „Мадара“ и неформална група Форум жена са инвалидитетом, која у оквиру својих активности раде на оснаживању жена, промоцији једнаких могућности, указивању на специфичне потребе својих корисничких група и унапређењу њиховог положаја у друштву. Значајно је истаћи да се на челу ових удружења налазе жене, што представља позитиван примјер учешћа жена у руковођењу организацијама цивилног друштва и њиховог активног доприноса процесима доношења одлука и заступања интереса осјетљивих група.

У области предшколског васпитања и образовања, према расположивим подацима, евидентирано је 6 ромске дјеце предшколског узраста, од чега 2 дјевојчице и 4 дјечака. Када је ријеч о основном образовању, евидентирано је 64 ромске дјеце која похађају основну школу, док средње образовање похађа 6 ромских ученика, од чега 3 ученице и 3 ученика. Према доступним подацима, евидентиран је и 1 ромски студент (**Табела 10**).

Табела 10 Збирни преглед свих категорија

Категорија	*Укупно*	*Жене*	*Мушкарци*	*% жена*	*% мушкараца*
Једнократна новчана помоћ	881	445	436	50,5%	49,5%
Услуге заштите од насиља	182	138	44	75,8%	24,2%
Жртве насиља у породици (2023–2025)	129	104	25	80,6%	19,4%
Додатак за његу и помоћ (2023–2025)	5.282	2.740	2.531	51,9%	48,1%
УКУПНО	**6.474**	**3.427**	**3.036**	**52,9%**	**47,1%**

Подаци указују на смањену заступљеност ромске дјеце у вишим нивоима образовања, што указује на потребу за додатним мјерама подршке у циљу спречавања раног напуштања школовања и обезбјеђивања континуитета образовања ромске дјеце, посебно дјевојчица. Иако нису доступни прецизни подаци о броју дјеце која су напустила школовање или нису наставила образовање, као најчешћи разлози наводе се незапосленост родитеља, неповољни материјални услови и неадекватни услови живота. Према достављеним подацима, не постоје посебно изражене препреке са којима се ромске дјевојчице суочавају у приступу образовању, али постоје општи изазови који произилазе из социјалног и економског положаја ромских породица. Удружења која раде са ромском заједницом проводе активности подршке образовању, што представља значајан вид помоћи у повећању укључености ромске дјеце у образовни систем.

У области запошљавања, према расположивим подацима, на подручју Града Добој запослено је или евидентирано као запослено 7 припадника ромске заједнице, од чега 3 жене и 4 мушкарца. Као највеће препреке при запошљавању Ромкиња и Рома наведени су непосједовање завршеног средњег образовања и постојање дискриминације. Иако број ромске дјеце која су укључена у образовни систем указује на одређени степен доступности образовања, значајан пад броја ученика на вишим нивоима образовања показује да је потребно додатно радити на задржавању дјеце у систему образовања, уз посебну пажњу усмјерену на дјевојчице и младе жене.

9.4. Положај жена са инвалидитетом

Жене са инвалидитетом представљају једну од најрањивијих категорија становништва, јер су често изложене вишеструкој дискриминацији по основу пола, инвалидитета, социоекономског статуса и мјеста становања. Њихов положај карактеришу бројни изазови, који се огледају у отежаном приступу тржишту рада, здравственим и социјалним услугама, ограниченим могућностима за економску независност, као и недовољном учешћу у друштвеном и јавном животу. Посебно су изражени изазови са којима се суочавају жене са инвалидитетом које живе у руралним подручјима.

Град Добој континуирано развија сарадњу са организацијама особа са инвалидитетом, препознајући њихову важну улогу у унапређењу квалитета живота и социјалне укључености ове популације. Одлуком Града, Удружење параплегичара, обољелих од дјечије парализе и осталих тјелесних инвалида регије Добој, Удружење ампутираца Добој, Регионално удружење дистрофичара Добој, Удружење за помоћ дјеци са посебним потребама Добој, Савез инвалида рада Добој и Међуопштинска организација слијепих и слабовидних Добој проглашени су удружењима од посебног значаја за Град Добој. Кроз њихов рад обезбјеђује се подршка особама са инвалидитетом и њиховим породицама, промовишу људска права, развијају социјалне услуге, подстиче социјална

укљученост и остварује континуирана сарадња са локалном самоуправом у циљу унапређења положаја особа са инвалидитетом.

Посебан примјер добре праксе представља Регионално удружење дистрофичара Добој, које је 1997. године основало привредно друштво „ДМП“ д.о.о. ради професионалне рехабилитације, запошљавања и социјалне инклузије лица са инвалидитетом. У предузећу је запослено шест радника, од којих су четири лица са инвалидитетом, док жене чине половину укупног броја запослених. Запослени су распоређени на различите послове у складу са својим знањем, вјештинама и компетенцијама, без обзира на пол и врсту инвалидитета, чиме се доприноси стварању инклузивног радног окружења заснованог на једнаким могућностима (**Графикон 23 и 24**).

Графикон 23 ***Запосленост у "ДМП" д.о.о.***

Графикон 24 Полна структура запослених у "ДМП" д.о.о.

Посебан значај има чињеница да је омогућено запошљавање жена са инвалидитетом које припадају вишеструко рањивим категоријама, укључујући жене из руралних подручја и жене са тешким степеном тјелесног оштећења. Поред економског оснаживања кроз запошљавање, Регионално удружење дистрофичара Добој путем неформалне групе Форума жена са инвалидитетом организује едукације, радионице, јавне кампање и друге активности које доприносе јачању капацитета жена, њиховом активнијем учешћу у друштвеном животу и промоцији равноправности полова.

Иако су у Граду Добоју присутни позитивни примјери институционалне подршке и сарадње са организацијама цивилног друштва, анализа показује да жене са инвалидитетом и даље представљају категорију којој је потребно посветити посебну пажњу у оквиру политика равноправности полова, имајући у виду да се у њиховом случају преплићу неједнакости по основу пола и инвалидитета. Истовремено, унапређење приступачности јавних услуга, превоза, образовања, запошљавања и јавних простора остаје један од предуслова за пуно остваривање права жена са инвалидитетом.

9.5. Подршка породицама са троје и више дјеце

Подршка породицама са троје и више дјеце представља важан сегмент локалних политика усмјерених на унапређење квалитета живота породица, јачање социјалне сигурности и стварање повољнијих услова за родитељство. Посматрано из перспективе равноправности полова, овакви облици подршке имају посебан значај јер доприносе смањењу економског оптерећења домаћинстава и стварању услова за лакше усклађивање породичних и професионалних обавеза жена и мушкараца.

На подручју Града Добој активно дјелује Удружење породица са троје и више дјеце „Понос“, које окупља укупно 834 члана, од чега је 657 жена и 177 мушкараца (**Графикон 25**).

Графикон 25 Структура чланства удружења са троје и више дјеце "Понос"

Структура чланства указује да су жене знатно више укључене у рад Удружења и остваривање права и облика подршке, што може указивати и на чињеницу да у пракси жене и даље у већој мјери преузимају бригу о дјеци и организацији породичног живота. Истовремено, активности Удружења усмјерене су на пружање подршке цијелој породици, промовишући заједничку одговорност оба родитеља у подизању и васпитању дјеце.

Удружење реализује бројне активности усмјерене на побољшање положаја породица са троје и више дјеце, међу којима су обезбјеђивање бесплатних уџбеника за школску дјецу, омогућавање погодности путем „Поносне картице“, информисање и савјетовање чланова, као и сарадња са институцијама и привредним субјектима ради унапређења услова живота вишечланих породица. Наведени облици подршке доприносе смањењу трошкова домаћинстава, већој доступности образовања и јачању економске и социјалне сигурности породица. Град Добој остварује континуирану сарадњу са Удружењем „Понос“, препознајући његову улогу у пружању подршке породицама са троје и више дјеце и унапређењу квалитета њиховог живота. Сарадња локалне самоуправе и удружења доприноси развоју локалних политика усмјерених на подршку породицама, социјалну укљученост и јачање демографског развоја.

Из перспективе равноправности полова, активности Удружења имају посебан значај јер доприносе економској стабилности породица и могу позитивно утицати на положај жена кроз ублажавање дијела финансијског и организационог оптерећења које најчешће преузимају у оквиру бриге о дјеци и домаћинству. Истовремено, пружањем подршке и мајкама и очевима промовише се равноправније учешће оба родитеља у породичном животу, што представља важан предуслов за остваривање равноправности полова на локалном нивоу. Активности усмјерене на подршку породицама са више дјеце истовремено могу допринијети и већој економској активности жена, смањењу ризика од сиромаштва породица и равноправнијој подјели породичних обавеза.

Подаци о корисницима пензија на подручју Града Добој за период 2023–2025. године указују на одређене разлике између жена и мушкараца у зависности од врсте пензије. Код старосних пензија у све три посматране године већину корисника чине мушкарци. У 2023. години старосну пензију користила су 4.472 мушкарца и 2.458 жена (укупно 6.930 корисника). У 2024. години број корисника повећан је на 7.197, од чега је 4.575 мушкараца и 2.622 жене, док је у 2025. години евидентиран даљи раст на 7.411 корисника, односно 4.657 мушкараца и 2.754 жене. Иако се број корисница старосне пензије постепено повећава, мушкарци и даље чине знатно већи број корисника. Код инвалидских пензија такође доминирају мушкарци. Током 2023. године инвалидску пензију користило је 797 мушкараца и 272 жене, у 2024. години 816 мушкараца и 271 жена, а у 2025. години 847 мушкараца и 282 жене. Број корисника инвалидских пензија биљежи благи раст, при чему је број жена значајно мањи у односу на број мушкараца.

Када је ријеч о породичним пензијама, достављени подаци садрже само укупан број корисника (3.130 у 2023. години, 3.115 у 2024. години и 3.072 у 2025. години), без раздвајања по полу (**Табела 11**). С обзиром на то да породичне пензије у пракси чешће користе жене, недостатак родно разврстаних података представља ограничење за детаљнију анализу родних разлика у овој области.

Табела 11 Упоредни преглед – све врсте пензија (2023–2025)

Врста пензије	*2023.*	*2024.*	*2025.*	*Тренд*
Старосне – укупно	6.930	7.197	7.411	↗ Раст
Старосне – мушкарци	4.472	4.575	4.657	↗ Раст
Старосне – жене	2.458	2.622	2.754	↗ Раст
Инвалидске – укупно	1.069	1.087	1.129	↗ Раст
Инвалидске – мушкарци	797	816	847	↗ Раст
Инвалидске – жене	272	271	282	→ Стабилно
Породичне – укупно	3.130	3.115	3.072	↘ Благи пад

Посматрано у цјелини, подаци указују да мушкарци чине већину корисника старосних и инвалидских пензија (**Табела 12**). Истовремено, број жена које остварују право на старосну пензију постепено расте, што је у складу са старењем становништва и већим учешћем жена у формалном тржишту рада током претходних деценија. Истовремено, разлике у структури корисника пензија могу бити посљедица различитог учешћа жена и мушкараца на тржишту рада током радног вијека, дужине радног стажа, прекида каријере због породичних обавеза, као и структуре занимања у којима су били запослени. Због тога је важно наставити праћење родно разврстаних података и у овој области.

Табела 12 Приказ пензија по полној стуктури

Врста пензије	*2023.*			*2024.*			*2025.*		
	Мушкарци	Жене	Укупно	Мушкарци	Жене	Укупно	Мушкарци	Жене	Укупно
Старосна	4.472	2.458	6.930	4.575	2.622	7.197	4.657	2.754	7.411
Инвалидска	797	272	1.069	816	271	1.087	847	282	1.129
Породична	–	–	3.130	–	–	3.115	–	–	3.072

Напомена: За породичне пензије нису били доступни подаци разврстани по полу.

Извор: ЈУ Фонд за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске.

Анализа података из области социјалне заштите показује да су жене чешће заступљене међу корисницама појединих права и услуга, посебно у области заштите од насиља у породици, као и међу корисницама права која су повезана са пружањем његе и бриге. Истовремено, поједине осјетљиве категорије становништва, као што су жене са инвалидитетом, припаднице ромске заједнице, самохране мајке и старије жене, и даље се суочавају са већим ризиком од социјалне искључености и економске зависности. Даљи развој родно осјетљивих евиденција, јачање међуинституционалне сарадње и унапређење услуга у заједници представљају важне предуслове за креирање политика које ће ефикасније одговорити на различите потребе жена и мушкараца и допринијети остваривању циљева Гендер акционог плана Града Добој.

9.6. Здравствена заштита

Подаци Дома здравља Добој показују да је број регистрованих пацијената у периоду 2023–2025. године стабилан и износи око 34.000 лица годишње, што указује на континуитет у обухвату становништва здравственом заштитом. Иако нису доступни родно разврстани подаци о укупном броју регистрованих пацијената и корисника здравствених услуга, расположиви показатељи омогућавају анализу појединих сегмената здравствене заштите од значаја за равноправност полова.

У области превентивне здравствене заштите евидентира се континуирано спровођење прегледа намијењених женама. Током 2023. године обављено је 477 мамографских и 61 ултразвучни преглед дојки. У 2024. години број мамографских прегледа повећан је на 1.131, обављена су 24 ултразвучна прегледа дојки и 728 ПАПА тестова. У 2025. години реализовано је 1.149 мамографских прегледа, девет ултразвучних прегледа дојки и 886 ПАПА тестова. Ови подаци указују на континуирано спровођење програма превенције и раног откривања обољења, као и на значај очувања и даљег унапређења доступности превентивних здравствених услуга за жене.

Подаци Центра за ментално здравље указују на континуиран раст броја корисника услуга. Укупан број корисника повећан је са 762 у 2023. години на 812 у 2024. години, односно на 1.019 у 2025. години, што представља повећање од приближно 34% у односу на почетну годину. Жене чине већину корисника услуга у све три посматране године. У 2023. години жене су чиниле 67,1% свих корисника, у 2024. години 69,5%, а у 2025. години 67,2%. Наведени подаци указују на изражену потребу за континуираним јачањем услуга психосоцијалне подршке, превенције и очувања менталног здравља, уз посебно сагледавање различитих потреба жена и мушкараца.

Према евиденцији Дома здравља Добој, жене су значајно чешће евидентиране као жртве насиља у породици. У 2023. години здравственој установи пријављена су 24 случаја, од чега су 23 жртве биле жене, а један мушкарац. У 2024. години евидентирана су 34

случаја, од чега 30 жена и четири мушкарца, док је у 2025. години забиљежено 15 случајева, од чега 11 жена и четири мушкарца. Иако је у 2025. години забиљежен мањи број пријављених случајева, ови подаци не морају нужно указивати на смањење насиља, већ могу бити и посљедица недовољног пријављивања. Због тога је неопходно наставити са јачањем међусекторске сарадње здравствених установа, центра за социјални рад, полиције, образовних институција и организација цивилног друштва у области превенције, раног препознавања и пружања подршке жртвама родно заснованог и породичног насиља.

9.7. Изазови за будући развој

Анализа показује потребу за даљим развојем родно осјетљивих евиденција, посебно за категорије самохраних родитеља, старијих лица и других осјетљивих група. Истовремено, подаци указују на потребу континуираног јачања институционалне подршке жртвама насиља у породици, особама са инвалидитетом и припадницима ромске заједнице, уз боље препознавање специфичних потреба жена.

9.8. Импликације за Гендер акциони план

Потребно је:

- унаприједити родно осјетљиве евиденције у систему социјалне заштите;
- јачати институционалну подршку жртвама насиља у породици;
- развијати услуге подршке женама са инвалидитетом, Ромкињама и другим осјетљивим категоријама;
- јачати сарадњу институција и организација цивилног друштва.

10.РОДНО ОДГОВОРНА АНАЛИЗА БУЏЕТА ГРАДА

Буџет Града Добој представља значајан инструмент за спровођење мјера усмјерених на унапређење положаја жена, економско оснаживање, подршку породицама и стварање једнаких могућности за учешће жена у економском, друштвеном и јавном животу.

Родно одговорно буџетирање подразумијева примјену принципа равноправности полова у процесу планирања, расподјеле, извршења и праћења буџетских средстава, с циљем да јавни ресурси једнако одговарају потребама жена и мушкараца. Анализа расположивих података показује да Град Добој кроз више буџетских програма и развојних пројеката већ издваја средства која непосредно или посредно доприносе економском оснаживању жена и унапређењу њиховог положаја. Треба имати у виду да буџет Града Добој није формално структуриран по принципима родно одговорног буџетирања, због чега анализа обухвата програме и буџетска издвајања која према својим циљевима и корисницима имају значајан утицај на унапређење равноправности полова.

Буџет Града Добој за 2025. годину износио је 73.170.000,00 КМ, док је за 2026. годину планиран у износу од 82.760.000,00 КМ. У оквиру ових буџетских издвајања, Град Добој реализује бројне програме и мјере које, директно или индиректно, доприносе економском оснаживању жена, повећању запослености, подршци женама предузетницама, женама из руралних подручја, као и женама које припадају осјетљивим и маргинализованим категоријама. Од 2022. године до данас, Град Добој је кроз различите програме подршке привреди подржао 75 жена у покретању или развоју сопственог бизниса и пољопривредних газдинстава, за шта је издвојено више од 750.000,00 КМ. Ови програми представљају значајан допринос повећању економске независности жена, стварању нових извора прихода и јачању њиховог положаја на тржишту рада.

Посебан значај има програм „BIZUP Goes Local“, који Град Добој реализује у сарадњи са Фондацијом 787. Програм је усмјерен на подршку женама предузетницама, а укупно је обухватио 23 кориснице. Кроз програм су корисницама обезбијеђена финансијска средства у износу од 6.000,00 КМ по корисници, као и 70 до 90 сати менторске подршке, у зависности од индивидуалних потреба. Укупна вриједност подршке по корисници износила је 13.160,00 КМ, док је укупна вриједност три јавна позива износила 302.680,00 КМ (**Табела 13**). У сарадњи са USAID-ом реализован је и програм „Подршка маргинализованим женама да покрену свој бизнис“, који је завршен 2025. године. Кроз овај програм подржано је 5 корисница, којима су додијељена бесповратна средства у износу од 10.000,00 КМ по корисници, односно укупно 50.000,00 КМ. Поред финансијске подршке, женама је пружена и подршка Градске управе у процесу покретања и вођења пословне активности.

Табела 13 Програм "BIZUP Goes Local"

Показатељ	Вриједност
Број корисница	23
Финансијска средства по корисници	6.000,00 КМ
Менторска подршка по корисници	70–90 сати
Укупна вриједност подршке по корисници	13.160,00 КМ
Укупна вриједност три јавна позива	302.680,00 КМ

Од 2020. године Град Добој реализује различите програме подстицаја постојећих и новооснованих пословних субјеката, при чему су жене биле посебно препознате као циљна група. Кроз програме као што су „Инвестирај у БиХ – дијаспора“, „Подршка социо-економској стабилности региона Западног Балкана 2021–2022“ у сарадњи са њемачком НВО Help, „Инклузија и економско оснаживање на Западном Балкану 2023–2024“, CEFE програм предузетничке подршке у Граду Добоју и програме подршке привредном сектору, створени су услови за развој предузетништва, очување радних мјеста и повећање економске активности. У области пољопривреде, Град Добој посебну пажњу усмјерава на економско оснаживање жена у руралним срединама. Од 2020. године додијељено је укупно 60 пластеника младим, социјално и материјално угроженим лицима, укупне површине око 8.000 м². У овим програмима предност су имале незапослене жене, а око 90% корисница биле су жене (**Графикон 26**). Ови пројекти су имали значајан утицај на стварање додатних извора прихода за жене из руралних подручја и унапређење њихове пољопривредне производње. Укупна вриједност ове подршке износи око 300.000,00 КМ.

Графикон 26 Корисници пластеника – структура

Такође, кроз програм „Економско оснаживање социјално и материјално угрожених особа кроз бављење сточарством“, подржано је 16 корисника, од чега 10 жена (**Графикон 27**). Програм је био усмјерен на најугроженије категорије становништва, укључујући незапослене жене, самохране мајке и друге маргинализоване групе. Укупна вриједност програма износила је 117.000,00 КМ. Кроз пројекат „Локални економски развој у БиХ“, који финансира Влада Швајцарске, а реализује се у партнерству Града Добој, Caritasa и Предшколске установе „Клуб за дјецу Милица“, унапређује се систем предшколског образовања. Укупна вриједност пројекта износи 375.000,00 КМ. Пројектом је планирано повећање капацитета предшколских установа за 15% и ново запошљавање стручног и помоћног кадра, при чему већину новозапослених чине жене, имајући у виду структуру запослених у овој области.

Графикон 27 Корисници програма сточарства – полна структура

g

Кроз програме Завода за запошљавање, од 2021. године до данас, запослено или самозапослено је 158 жена са подручја Града Добој. Укупна вриједност ове подршке износи око 600.000,00 КМ, што представља значајан допринос повећању економске активности жена и њиховом равноправнијем учешћу на тржишту рада. Наведени подаци указују да Град Добој кроз буџетска издвајања и програмске активности системски приступа унапређењу положаја жена, са посебним фокусом на економско оснаживање, запошљавање, подршку предузетништву, усклађивање породичних и пословних обавеза и равноправно учешће жена у процесима одлучивања. Овакве мјере представљају значајан допринос спровођењу принципа равноправности полова и стварању услова за равноправнији развој локалне заједнице **(Табела 14**).

Табела 14 Програми подршке – детаљан преглед

Р. бр.	*Назив програма*	*Период*	*Број жена*	*Износ (КМ)*	*Партнер / Финансијер*
1.	Подршка бизнису	2022–2026	75	750.000	Град Добој
2.	BIZUP Goes Local	–	23	302.680	Фондација 787
3.	Подршка маргинализованим женама	2025.	5	50.000	USAID
4.	Пластеници за жене	од 2020.	54	270.000	Град Добој
5.	Сточарство	–	10	73.125	Град Добој

Анализа показује да се значајан дио локалних буџетских издвајања реализује кроз програме који директно или индиректно доприносе родној равноправности, посебно у областима запошљавања, предузетништва, пољопривреде, предшколског васпитања и подршке породици. Ипак, још увијек није успостављен систем редовног праћења буџетских издвајања према њиховом утицају на жене и мушкарце, нити се за све програме воде родно разврстани подаци о корисницима и ефектима мјера.

Иако се значајна буџетска средства усмјеравају на програме који доприносе родној равноправности, још увијек није у потпуности успостављен систем родно одговорног буџетирања који би омогућио систематско праћење утицаја буџетских издвајања на жене и мушкарце. Потребно је унаприједити планирање, праћење и извјештавање кроз примјену родно осјетљивих индикатора.

Импликације за Гендер акциони план

Потребно је:

- постепено уводити принципе родно одговорног буџетирања;
- дефинисати родно осјетљиве индикаторе у буџетским програмима;
- пратити кориснике буџетских средстава према полу;
- унаприједити извјештавање о ефектима буџетских издвајања на жене и мушкарце.

11.„SWOT“ АНАЛИЗА

СНАГЕ	***СЛАБОСТИ***
Институционална подршка унапређењу равноправности полова кроз израду Гендер акционог плана.	Недовољно развијен систем прикупљања и праћења родно разврстаних података у свим областима.
Формирана Радна група и успостављена међуинституционална сарадња у процесу израде ГАП-а.	Недовољно развијени механизми за систематско праћење и извјештавање о остваренима ефектима мјера за равноправност полова.
Значајна заступљеност жена у Градској управи и јавним установама.	Недовољно развијено праћење показатеља равноправности полова и ефеката локалних политика.
Добра заступљеност жена у образовном сектору.	Постоји простор за унапређење заступљености жена на појединим руководећим и позицијама одлучивања.
Постојање локалних механизама за унапређење равноправности полова	Недовољно развијени капацитети за анализу података и коришћење резултата у креирању локалних политика из области равноправности полова.
ПРИЛИКЕ	***ПРИЈЕТЊЕ***
Успостављање јединственог система прикупљања и анализе родно разврстаних података.	Негативни демографски трендови (старење становништва и миграције).
Даље унапређење међуинституционалне сарадње у области равноправности полова.	Ограничена финансијска средства за спровођење планираних активности.
Развој родно одговорног буџетирања и интегрисање родне перспективе у локалне политике.	Задржавање родних стереотипа који могу утицати на равноправно учешће жена и мушкараца у свим областима друштвеног живота.
Коришћење домаћих и међународних програма и фондова за спровођење мјера из Гендер акционог плана.	Недовољно континуирано достављање родно разврстаних података од стране институција.

Јачање капацитета институција за праћење и извјештавање о родној равноправности.	Промјене законодавног или финансијског оквира које могу утицати на реализацију планираних активности.
Постојање искуства у реализацији активности усмјерених на подршку женама, социјално осјетљивим групама и промоцију једнаких могућности кроз пројекте и партнерства са институцијама и организацијама цивилног друштва.	Активности усмјерене на унапређење равноправности полова и подршку осјетљивим групама често зависе од пројектног финансирања и нису увијек системски интегрисане у редовне програме и буџет.

SWOT анализа представља преглед кључних унутрашњих и спољних фактора који утичу на стање и даљи развој равноправности полова на подручју Града Добој. Анализом су идентификоване постојеће снаге и капацитети, као и области у којима постоји простор за унапређење, те могућности и изазови који могу утицати на реализацију мјера и активности планираних Гендер акционим планом. Као значајне снаге издвајају се институционална опредијељеност за унапређење равноправности полова, формирана Радна група за израду Гендер акционог плана, успостављена међуинституционална сарадња, као и постојећи капацитети и искуства у реализацији активности усмјерених на подршку женама, социјално осјетљивим групама и промоцију једнаких могућности.

Идентификоване слабости указују на потребу за даљим унапређењем система прикупљања, анализе и коришћења родно разврстаних података, јачањем механизама за праћење ефеката мјера равноправности полова, као и већим интегрисањем родне перспективе у планирање и спровођење локалних политика. Постоје значајне могућности за даљи напредак кроз успостављање системског приступа прикупљању података, развој родно одговорног буџетирања, јачање капацитета институција, унапређење сарадње са партнерима и коришћење домаћих и међународних програма подршке.

Истовремено, потребно је узети у обзир изазове као што су негативни демографски трендови, ограничени финансијски ресурси, постојање родних стереотипа и потреба за континуираним ангажовањем свих релевантних институција у прикупљању и коришћењу родно разврстаних података. Резултати SWOT анализе представљају основу за дефинисање стратешких циљева, приоритета и конкретних мјера Гендер акционог плана Града Добој за период 2026–2032. године.

12.СТРАТЕШКИ ЦИЉЕВИ

Табела 15 Стратешки циљеви Акционог плана

Стратешки циљ 1	Унаприједити економско оснаживање жена и повећати њихову конкурентност на тржишту рада
Стратешки циљ 2	Унаприједити институционалне механизме за остваривање равноправности полова и једнаких могућности жена и мушкараца на подручју Града Добој
Стратешки циљ 3	Унаприједити заштиту од родно заснованог насиља и квалитет живота жена кроз развој доступних и инклузивних услуга подршке

12.1. СТРАТЕШКИ ЦИЉ 1

Табела 16 Табеларни приказ стратешког циља 1

Очекивани резултат	*Активност*	*Носилац активности*	*Индикатори*	*Полазне вриједности*	*Циљне вриједности*	*Извор података*	*Рок извршења*	*Извори финансирања*
Повећано учешће жена у програмима запошљавања, самозапошљавања и предузетништва	Организовање едукација за развој пословних и предузетничких вјештина, инфо дани, менторство, промоција.	Одјељење за стратешко планирање, европске интеграције и локални економски развој, Подручна привредна комора Добој	Број и жена укључених у програме запошљавања и самозапошљавања	75	Најмање 100 жена	Евиденције Града, Завод за запошљавање, извјештаји	2026-2032 Континуирано	Буџет Града Добој, Донаторска средства
1.2 Унапријеђена подршка развоју женског предузетништва	Организовање инфо дана о доступним подстицајима и грантовима. Организовање обука за израду бизнис планова и развој пословања. Промоција успјешних примјера женског предузетништва.	Одјељење за стратешко планирање, европске интеграције и локални економски развој, Одјељење за привреду и друштвене дјелатности	Број жена које су покренуле бизнис уз подршку Града	5	Најмање 7 жена	Евиденције Града, Завод за запошљавање, извјештаји	Континуирано	Буџет Града Добој, Донаторска средства
1.3 Унапријеђени услови за усклађивање	Праћење и промовисање постојећих мјера подршке	Одјељење за привреду и друштвене дјелатности	Број промотивних активности;	300 дјеце (138	360 дјеце	Одјељење за привреду и	Континуирано	Буџет Града Добој

професионалног и породичног живота	породицама које спроводи Град Добој. Унапређење информисања грађана о доступним мјерама подршке породици, субвенцијама и услугама које доприносе лакшем усклађивању пословног и породичног живота. Подстицање развоја и доступности услуга предшколског васпитања и образовања као подршке запосленим родитељима. Праћење коришћења мјера подршке породици према полу корисника (када су подаци доступни).		број информативних материјала; Број реализованих активности информисања грађана; Број субвенција/мјера подршке. Број и проценат дјеце обухваћене услугама предшколског васпитања и образовања, разврстан по полу. Број корисника мјера подршке породици, разврстан по полу. Проценат корисника/корисница мјера подршке породици који оцјењују да су им доступне мјере	дјевојчица и 162 дјечака) 8 корисника биомедицински потпомогнута оплодња (2025. година) Нема доступног базног податка; индикатор се уводи 2026. године.	10 корисника годишње Најмање 70% корисника/корисница мјера подршке породици оцјењује да су им мјере олакшале усклађивање професионалних и породичних обавеза.	друштвене дјелатности Јавне и приватне предшколске установе на подручју Града Добој		

	Промовисање равноправне подјеле породичних обавеза и значаја укључивања мушкараца у бригу о дјеци и породици.		олакшале усклађивање професионалних и породичних обавеза.					

12.2. СТРАТЕШКИ ЦИЉ 2

Табела 17 Табеларни приказ стратешког циља 2

Очекивани резултат	***Активност***	***Носилац активности***	***Индикатори***	***Полазне вриједности***	***Циљне вриједности***	***Извори података***	***Рок извршења***	***Извори финансирања***
Ојачани институционални капацитети за примјену принципа равноправности полова	Организовање едукација за запослене у Градској управи и јавним установама, Јачање капацитета Комисије за равноправност полова и радне групе за праћење провођења ГАП-а	Одјељење за стратешко планирање, европске интеграције и локални економски развој, Скупштина Града Добој	Проценат учесника едукација који су унаприједили ниво знања о родној равноправности у односу на почетно мјерење	Почетно стање ће бити утврђено у првој години реализације ГАП-а	Најмање 70% учесника едукација показује повећање нивоа знања о родној равноправности у односу на почетно мјерење.	Резултати пре-тест и пост-тест упитника; евиденције о учесницима едукација; извјештаји носилаца активности.	Континуирано	Буџет Града Добој

2.2.Успостављен функционалан систем прикупљања, праћења и коришћења родно разврстаних података	Успостављање јединствене методологије за прикупљање родно разврстаних података; Дефинисање институција и контакт особа одговорних за достављање података; Успостављање базе родно разврстаних података; Редовно прикупљање, анализа и ажурирање података; Израда годишњих извјештаја о стању равноправности полова.	Одјељење за стратешко планирање, европске интеграције и локални економски развој, Одјељење за привреду и друштвене дјелатности	Усвојена методологија за прикупљање родно разврстаних података; број институција које редовно достављају податке; успостављена база података; број годишњих извјештаја	Не постоји успостављена јединствена методологија и база родно разврстаних података	Усвојена методологија; успостављена функционална база података; најмање 90% релевантних институција редовно доставља податке; израђен најмање 1 годишњи извјешта	Градска управа Добој; јавне установе; извјештаји о реализацији ГАП-а	Континуирано	Буџет Града Добој,

2.3 Унапријеђена примјена родне перспективе у локалним политикама	Праћење реализације ГАП-а и израда годишњих извјештаја. Промовисање примјене родно одговорног буџетирања у планирању локалних политика.	Комисија за равноправност полова, Одјељење за финансије.	Број локалних докумената и програма који укључују родну перспективу; проценат реализованих мјера из ГАП-а; примјена родно одговорног буџетирања у планирању програма	Родна перспектива није системски укључена у све локалне политике; ГАП је у почетној фази реализације	Најмање 80% планираних мјера G-а реализовано; повећан број локалних докумената који садрже родну перспективу	Годишњи извјештаји о реализацији ГАП-а; стратешки документи Града	2027-2032	Буџет Града Добој
2.4 Подигнут ниво свијести о родној равноправности	Организовање кампања и обиљежавање значајних датума (8. март, 16 дана активизма против родно заснованог насиља...)	Одјељење за стратешко планирање, европске интеграције и локални економски развој	Број грађана обухваћених активностима информисања; проценат учесника који показују већи ниво знања о родној равноправности; број реализованих јавних активности	Нема систематског праћења нивоа информисаности грађана о родној равноправности	Најмање 70% учесника активности наводи да су унаприједили знања о родној равноправности; реализоване најмање 2 јавне активности годишње	Извјештаји о реализованим активностима; анкете учесника; медијске објаве	Континуирано	Буџет Града Добој

2.5 Унапријеђено равноправно учешће жена и мушкараца у процесима доношења одлука и на руководећим позицијама	Јачање лидерских и руководећих компетенција жена запослених у Градској управи кроз обуке и друге облике професионалног развоја Праћење и анализа родне структуре на руководећим позицијама у Градској управи и у саставу радних тијела Града. Подстицање равноправног учешћа жена и мушкараца у процесима доношења одлука и раду радних тијела Града, у складу са надлежностима и важећим прописима	Одјељење за стратешко планирање, европске интеграције и локални економски развој; надлежна организациона јединица за кадровске послове; Скупштина Града Добој	Проценат жена на руководећим позицијама у Градској управи Проценат жена међу предсједницима/предсједницама радних тијела Града Проценат жена и мушкараца у саставу радних тијела Града	26,7% жена на руководећим позицијама. 3 од 21 предсједника/предсједница радних тијела су жене (14,3%). Жене чине 27,66% чланова радних тијела	Најмање 40% жена на руководећим позицијама до 2032. године. Најмање 30% жена међу предсједницима/предсједницама радних тијела до 2032. године. Најмање 40% жена у саставу радних тијела до 2032. године.	Кадровске евиденције Градске управе; одлуке о именовању; евиденције о саставу радних тијела; извјештаји надлежних организационих јединица.	Годишње	Буџет Града Добој

12.3. СТРАТЕШКИ ЦИЉ 3

Табела 18 Табеларни приказ стратешког циља 3

Очекивани резултати	*Активности*	*Носилац активности*	*Индикатори*	*Полазне вриједности*	*Циљне вриједности*	*Извори података*	*Рок извршења*	*Извори финансирања*
Унапријеђена превенција родно заснованог насиља	Организовање едукација за дјецу, младе, родитеље, стручне раднике. Спровођење кампања за превенцију насиља над женама и насиља у породици	Центар за социјални рад; у сарадњи са образовним установама, полицијом, здравственим установама и организацијама цивилног друштва	Број грађана и професионалаца обухваћених превентивним програмима; проценат учесника који показују повећано знање о препознавању и превенцији насиља; број пријављених превентивних активности	Не постоји систематско праћење нивоа знања и информисаности грађана о превенцији родно заснованог насиља	Најмање 70% учесника едукативних активности показује повећан ниво знања; реализоване најмање 2 превентивне активности годишње	Извјештаји Центра за социјални рад; извјештаји партнера	Континуирано	Буџет и донаторска средства
3.2 Унапријеђена међусекторска сарадња у заштити	Организовање редовних координационих састанака институција,	Центар за социјални рад	Број институција укључених у систем координације; број заједничких активности	Сарадња постоји кроз појединачне активности, али није систематски праћена кроз	Успостављен редован механизам координације; најмање 1 координациони састанак	Записници са координационих састанака; извјештаји институција	Континуирано	Буџет, Донаторска средства

жртава насиља	Едукација професионалаца који поступају у случајевима насиља		институција; проценат професионалаца који су обучени за поступање у случајевима насиља	индикаторе ГАП-а	годишње; најмање 80% релевантних професионалаца обухваћено едукацијама	; евиденције о обукама		
3.3 Унапријеђен приступ социјалним и здравственим услугама за жене	Промоција превентивних здравствених прегледа и програма очувања репродуктивног здравља. Јачање подршке женама из рањивих категорија (жене са инвалидитетом, жене из руралних подручја, Ромкиње...)	Дом здравља, Центар за социјални рад	Број жена које користе доступне социјалне и здравствене услуге; проценат жена из рањивих категорија обухваћених програмима подршке; број доступних програма подршке	Нема обједињеног система праћења броја жена корисница услуга према категоријама	Успостављено праћење корисница; повећан број жена које користе услуге подршке за најмање 20%; повећана доступност програма подршке	Евиденције Дома здравља; евиденције Центра за социјални рад; извјештаји о реализованим програмима	Континуирано	Буџет, Донаторска средства

13.МОНИТОРИНГ И ЕВАЛУАЦИЈА

Систем мониторинга и евалуације представља кључни механизам за праћење реализације Гендер акционог плана Града Добој, процјену остварених резултата и утврђивање ефеката планираних мјера на унапређење равноправности полова на локалном нивоу.

Успостављање ефикасног система мониторинга заснива се на налазима SWOT анализе, којом је као једна од значајних слабости идентификован недовољно развијен систем прикупљања, праћења и коришћења родно разврстаних података. У циљу превазилажења ове слабости, Град Добој ће кроз реализацију Гендер акционог плана успоставити функционалан систем праћења стања равноправности полова који ће омогућити доношење одлука заснованих на подацима.

Мониторинг реализације Гендер акционог плана неће бити усмјерен само на праћење броја реализованих активности, већ првенствено на праћење промјена које планиране мјере производе у областима економског оснаживања жена, институционалног унапређења механизама за равноправност полова, превенције родно заснованог насиља и доступности услуга подршке.

13.1. Успостављање система мониторинга равноправности полова

За потребе праћења реализације Гендер акционог плана успоставиће се систем мониторинга који ће обухватити:

- израду и примјену јединствене методологије за прикупљање родно разврстаних података;
- дефинисање институција и организационих јединица одговорних за достављање података;
- именовање контакт особа за прикупљање и праћење података из области равноправности полова;
- успостављање и редовно ажурирање базе родно разврстаних података;
- анализу прикупљених података и њихово коришћење приликом планирања локалних политика, програма и буџетских мјера;
- израду годишњих извјештаја о реализацији Гендер акционог плана.

Координацију процеса мониторинга вршиће Одјељење за стратешко планирање, европске интеграције и локални економски развој, у сарадњи са надлежним организационим јединицама Градске управе, јавним установама и другим релевантним институцијама које учествују у реализацији мјера дефинисаних Гендер акционим планом (**Табела 19**).

Табела 19 Приказ потреба праћења реализације Гендер акционог плана

Шта се прати	Ко прикупља податке	Учесталост	Извор података	Ко анализира	Ко доноси препоруке
Реализација планираних активности из Гендер акционог плана (мјере, активности, рокови и носиоци активности)	Носиоци активности дефинисани Гендер акционим планом (одјељења Градске управе, јавне установе и друге надлежне институције)	Квартално	Извјештаји носилаца активности, службене евиденције, записници, други релевантни документи	Радна група за праћење реализације Гендер акционог плана	Радна група даје препоруке за унапређење реализације и предлаже корективне мјере
Остварење планираних резултата и индикатора (број корисника мјера, успостављени механизми, доступност услуга, степен реализације мјера)	Носиоци активности и институције одговорне за достављање родно разврстаних података	Годишње	Извјештаји носилаца активности, база родно разврстаних података, административне евиденције институција	Радна група за праћење реализације Гендер акционог плана у сарадњи са Комисијом за равноправност полова	Радна група и Комисија за равноправност полова дају препоруке за унапређење мјера
Ефекти реализације Гендер акционог плана (промјене у положају жена и мушкараца, повећање доступности услуга, учешће жена у програмима подршке, ниво информисаности грађана)	Радна група уз подршку надлежних одјељења и институција које воде евиденције	Периодична евалуација – сваке двије године; средњорочна евалуација – 2029. године; завршна евалуација – 2032. године.	Годишњи извјештаји, родно разврстани подаци, анкете корисника, анализе институција	Радна група за праћење реализације ГАП-а	Радна група припрема извјештај са препорукама; препоруке разматрају Градоначелник и Скупштина Града Добој